

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Zahraniční politika České republiky vůči
nedemokratickým státům (KLDR)**

Klára Sudová

Plzeň 2015

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

**Zahraniční politika České republiky vůči
nedemokratickým státům (KLDR)**

Klára Sudová

Vedoucí práce:

PhDr. Linda Piknerová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2015

.....

Poděkování

Mé poděkování patří PhDr. Lindě Piknerové, Ph.D., za odborné vedení práce, vstřícnost a také za cenné rady a připomínky, které byly při tvorbě práce nepostradatelným přínosem.

Obsah

1	Úvod	6
2	Zahraniční politika	8
2.1	Cíle a prostředky zahraniční politiky	8
2.2	Zahraniční politika České republiky	9
2.3	Aktéři české zahraniční politiky	10
2.4	Česká zahraniční politika vůči nedemokratickým zemím	13
2.5	Podpora lidských práv v zahraniční politice České republiky	13
3	Politická spolupráce mezi ČR a KLDR	18
3.1	České velvyslanectví v Pchjongjangu	18
3.2	Politické interakce mezi ČR a KLDR	19
3.3	Severokorejský jaderný program a stanoviska České republiky	25
4	Ekonomická spolupráce	31
4.1	Ekonomická situace v KLDR	31
4.2	Obchodní příležitosti v KLDR	33
4.3	Ekonomické vztahy ČR a KLDR	35
5	Spolupráce v oblasti kultury a školství	39
5.1	Kulturní spolupráce	39
5.2	Spolupráce v oblasti školství a vědy	43
6	Závěr	46
7	Použitá literatura	49
8	Resumé	58

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je zahraniční politika České republiky vůči nedemokratickým zemím, přičemž za příklad jsem zvolila Korejskou lidově demokratickou republiku. Toto téma je velmi zajímavé, protože otázka porušování lidských práv či základních lidských svobod je ve vztahu mezi dvěma zeměmi velmi důležitá a jedná se o velmi významné téma v oboru mezinárodní politiky. Československá republika byla jednou z prvních zemí, která začala s KLDK spolupracovat. Tyto vazby však byly přerušeny po vzniku samostatné České republiky, kdy došlo k uzavření českého velvyslanectví v Pchjongjangu. Ke zlepšení vztahů s Korejskou lidově demokratickou republikou došlo až po roce 2000, a to v návaznosti na společenské reformy, které v KLDK proběhly a také na základě žádostí dalších států, které chtěly, aby Česká republika pomohla při řešení severokorejské jaderné krize. Česká republika se svou činností v Pchjongjangu snaží působit na režim v zemi. Mezi činnostmi českého velvyslanectví patří pozorování ekonomické a politické situace v zemi a sledování vztahů vnitrostátních i zahraničněpolitických.

Cílem práce je potvrdit či vyvrátit tezi, že je Česká republika ve své zahraniční politice vůči nedemokratickým zemím aktivní, a to zejména v otázce lidských práv. Zkoumány budou tři segmenty spolupráce mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou, kterými jsou politická, ekonomická a kulturní spolupráce. V práci budu zjišťovat, ve které z těchto oblastí je spolupráce nejvýraznější a jak se Česká republika snaží působit v oblasti lidských práv, jejichž dodržování je dlouhodobě považováno za jednu z priorit české zahraniční politiky.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce se budu věnovat cílům, aktérům a prostředkům zahraniční politiky států. Dále zde zmíním zásady české zahraniční politiky vůči nedemokratickým zemím a do této kapitoly zahrnu také transformační politiku ČR. V této kapitole budu dále pracovat s prioritami české zahraniční politiky v oblasti lidských práv. Praktickou část práce tvoří tři kapitoly. Každá kapitola se bude zabývat jednou oblastí spolupráce mezi

Českou republikou a KLDR. První z těchto kapitol bude věnována politické spolupráci. Zde zmíním činnost aktérů české zahraniční politiky a také českou participaci na sankční politice Organizace spojených národů vedené vůči KLDR. Ve druhé kapitole praktické části bakalářské práce, která bude věnována ekonomické spolupráci, se budu zabývat investicemi v KLDR. Obecně platí, že zahraničním investicím se v KLDR příliš nedaří, což je způsobeno zejména charakterem tamního režimu, ale také sankcemi, které byly na zemi uvaleny ze strany OSN. V této kapitole zmíním také dluh Korejské lidově demokratické republiky vůči České republice, který vznikl ještě v dobách bývalého Československa a do dnešní doby nebyl uhrazen. Poslední kapitola bude věnována spolupráci v oblasti kultury. Zde je nejpodstatnější zmínit působení českého velvyslanectvého úřadu v Pchjongjangu, který se v této oblasti značně angažuje. Česká republika prostřednictvím svého velvyslanectví seznamuje severokorejskou veřejnost s českou kulturou, ať už prostřednictvím výstav či promítání českých filmů. V této kapitole je nutné zmínit také spolupráci v oblasti školství a stipendia, která jsou každoročně studentům obou zemí poskytována.

V závěru práce budou shrnuty nejpodstatnější informace o vztahu České republiky a KLDR. Dále zde budou jmenovány základní principy, na kterých spolupráce těchto zemí funguje. V závěru bude potvrzena či vyvrácena teze, se kterou se v textu pracuje. V neposlední řadě zde budou zhodnoceny jednotlivé oblasti spolupráce a bude stanoveno, ve které z oblastí je spolupráce nejvýraznější.

Zdrojem informací pro tuto bakalářskou práci jsou zejména zprávy a dokumenty vydávané Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a Ústavem mezinárodních vztahů. Nedostupnost zdrojů z druhé strany, tedy z KLDR, svědčí o obtížnosti spolupráce mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou.

2 Zahraníční politika

2.1 Cíle a prostředky zahraniční politiky

Cíle zahraniční politiky lze rozdělit do dvou kategorií, a to podle jejich formy a podle obsahu. Mezi cíle zahraniční politiky podle formy zařazujeme základní cíle, kterými jsou zajištění bezpečnosti státu a zachování existence státu, a dále cíle, které stát chce realizovat v určitém časovém horizontu (krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé). Další kategorií cílů zahraniční politiky jsou cíle podle obsahu, které se dále rozdělují na mocenské, ideové a ekonomické. Mocenským cílem státu je schopnost ovlivnit chování a působení jiného aktéra. Pro zachování existence státu je moc klíčovým předpokladem, proto jsou mocenské cíle považovány za nejdůležitější. Za ideové cíle je považována snaha státu šířit vlastní vnitropolitické zásady, ideologie a hodnoty. Prostřednictvím ekonomických cílů se stát snaží zajistit svou prosperitu a snaží se oprostít od závislosti na vnějších aktérech (Druláková, Drulák 2007: 21–26).

Prostředky zahraniční politiky jsou chápány jako způsoby, kterými jsou cíle naplňovány. Dělení na prostředky a cíle může být někdy složité, protože některé cíle mohou být pouze prostředkem k dosažení dalších cílů. Prostředky je možné rozdělit do čtyř skupin, kterými jsou diplomatické, vojenské, ekonomické a ideové prostředky. Diplomatické prostředky představují nenásilnou cestu k dosažení cílů. Prostřednictvím diplomacie dochází ke snadnější komunikaci mezi jednotlivými aktéry v mezinárodním systému. Úspěšné zvládnutí komunikace je krokem k navázání spolupráce a jejím prostřednictvím lze řešit případné konflikty. Diplomacii lze dále dělit, a to podle množství aktérů, kteří se jednání účastní, na bilaterální a multilaterální, dále podle způsobu jednání mezi aktéry na přímou a nepřímou a v neposlední řadě podle toho, jací aktéři zde jednají, v tomto případě pak rozlišujeme jednání na vysoké úrovni a jednání na nižší úrovni. Vojenskými prostředky se rozumí takové způsoby dosažení cílů, při kterých je použita síla či hrozba silou. V současné době je použití síly povoleno pouze v případě sebeobrany nebo v případě vynucovací akce Rady bezpečnosti OSN v souladu s kapitolou 7

Charty OSN. Za vojenské prostředky je považován přesun zbraní a intervence na území jiných států, které mohou být otevřené či tajné. Ekonomické prostředky mohou být cestou k dosažení neekonomických cílů. Mezi ekonomické prostředky se řadí ekonomické odměny i tresty. Ekonomickými odměnami mohou být úvěry, rušení obchodních bariér nebo rozvojová pomoc. Mezi tresty se řadí hospodářské sankce, jako například embargo, bojkot nebo zvýšení cel. Úkolem ideových prostředků je šíření myšlenek a hodnot státu. V souvislosti s těmito prostředky bývá často používán termín veřejná diplomacie, což zahrnuje veřejná vystoupení státníků při jejich zahraničních cestách nebo spolupráci se zahraničními médii (Druláková, Drulák 2007: 33–38).

2.2 Zahraniční politika České republiky

Základním zájmem České republiky je zachování státní suverenity a také zajištění prosperity a bezpečnosti občanů. Cílem je dosáhnout takové úrovně spolupráce v rámci evropského integračního procesu a některých bilaterálních vztahů, která povede k dalšímu rozvoji. Důraz je kladen na budování demokratických principů a podporu takových hodnot, jako jsou lidská práva či občanská společnost. V rámci mezinárodního společenství vystupuje Česká republika jako stabilní stát, který kromě vlastních zájmů sleduje také vývoj v dalších částech světa. Členství v Evropské unii a NATO má velký význam z hlediska prosazování národních zájmů. Kromě těchto uskupení je Česká republika členem některých dalších mezinárodních organizací, s čímž jsou spojeny závazky mezi spojenci zejména v oblasti bezpečnosti. Z tohoto důvodu je země vystavena některým hrozbám, mezi které patří například terorismus nebo šíření zbraní hromadného ničení, ale také kybernetické útoky a negativní dopady migrace. V souvislosti s těmito hrozbami vzrostla potřeba komplexní obrany a postupně dochází k propojování vojenských, diplomatických i ekonomických prostředků (MZV 2011c: 4–6).

Mezi hlavní nástroje, které Česká republika využívá pro dosažení svých cílů, se řadí například diplomacie (bilaterální i multilaterální), činnost v rámci mezinárodních organizací nebo spolupráce v oblasti bezpečnosti. Dále Česká

republika využívá veřejné nástroje, jako je například spolupráce v oblasti kultury, školství, vědy a výzkumu. Mezi využívané nástroje patří také vzdělávání společnosti v rámci ČR. Zde je také velmi důležitá spolupráce českých vzdělávacích institucí s těmi zahraničními (MZV 2011c: 6).

2.3 Aktéři české zahraniční politiky

Jedním z aktérů zahraniční politiky je prezident republiky, který dle Ústavy disponuje právem reprezentovat zemi navenek. Klíčovou pravomocí, která prezidentovi republiky dle Ústavy náleží, je sjednávání a ratifikace mezinárodních úmluv. Na základě rozhodnutí prezidenta republiky z roku 1993 byla tato pravomoc z velké části přenesena na vládu, která může úkolem pověřit některé z ministerstev. Ačkoliv je tato pravomoc v praxi přenesena na jiného aktéra, stále se jedná o jednu z nejvýznamnějších pravomocí prezidenta republiky. Další z funkcí prezidenta republiky je jmenování a odvolávání vedoucích zastupitelských misí (Müller 2007: 26). Pro zvýšení efektivity zahraniční politiky je důležité, aby prezident komunikoval o otázkách týkajících se zahraniční politiky s vládou. Součástí Kanceláře prezidenta republiky je také zahraniční odbor, jehož úkolem je zprostředkovávat komunikaci mezi prezidentem a vládou a také připravovat jeho zahraničněpolitická vystoupení (Hrabálek 2007: 32).

Parlament České republiky také disponuje některými pravomocemi, které se týkají zahraniční politiky. Mezi tyto pravomoci patří zejména právo rozhodovat o změnách státních hranic a souhlas obou komor Parlamentu je vyžadován při ratifikaci některých mezinárodních smluv. Parlamentu dále náleží některé pravomoci týkající se bezpečnostní politiky, jako je například vyhlášení válečného stavu nebo participace ČR na konfliktech probíhajících mimo území republiky (Müller 2007: 27). V rámci Poslanecké sněmovny a Senátu jsou dále vytvářeny tzv. parlamentní výbory. V čele každého výboru stojí předseda, který určuje jednací řád. Výbory se zabývají těmi agendami, které jim jsou přiděleny příslušnou komorou, či si je určuje výbor sám. Výborů existuje mnoho, ale jen některé se věnují zahraniční politice. V rámci Poslanecké sněmovny se jedná o Zahraniční

výbor, Výbor pro evropské záležitosti, Výbor pro bezpečnost a Výbor pro obranu. V rámci Senátu byly vytvořeny Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost a Výbor pro záležitosti Evropské unie. Úkolem výborů je projednávat přidělenou agendu a vydávat doporučení pro Parlament České republiky (Zelinka 2007: 124).

Dalším z již zmíněných aktérů zahraniční politiky je vláda, kterou tvoří předseda vlády, místopředsedové a ministři. Vláda je odpovědná za formulaci státních politik. Dělí se na jednotlivá ministerstva, z nichž každé je odpovědné za určitou politiku. Tvorbou a řízením zahraniční politiky je pověřeno Ministerstvo zahraničních věcí (Müller 2007: 28).

Ministerstvo zahraničních věcí se účastní procesu, ve kterém je určován směr zahraničněpolitického směřování České republiky. Kromě toho MZV dbá na práva a zájmy občanů republiky při návštěvách zahraničí a stará se o vztahy České republiky s ostatními státy a mezinárodními organizacemi, což zajišťuje prostřednictvím zastupitelských úřadů v cizích zemích. Jedním z primárních úkolů ministerstva je zajistit jednotné vystupování ČR navenek a na starost má také kontrolu dodržování povinností, které pro ČR vyplývají z mezinárodních úmluv. Kromě Ministerstva zahraničních věcí na tvorbě zahraniční politiky participují i další ministerstva, jako například Ministerstvo průmyslu a obchodu, které zasahuje zejména do ekonomické dimenze zahraniční politiky (Belko 2007: 74).

Dalším z klíčových aktérů je Ministerstvo obrany České republiky, které zajišťuje obranu země a řídí Armádu České republiky. Ministerstvo obrany je jedním z orgánů, který vytváří vojenskou obrannou politiku země a v neposlední řadě také koordinuje spolupráci s armádami ostatních států v rámci evropských společenství (Ministerstvo obrany 2015).

V minulosti existoval také Útvar místopředsedy vlády pro evropské záležitosti při Úřadu vlády. Ten vznikl v roce 2007 v souvislosti s plánováním českého předsednictví Rady EU, které se mělo uskutečnit v roce 2009. Prvním vedoucím ÚMVEZ se stal vicepremiér Alexandr Vondra (Euroskop 2015). Útvar bývá často

nazýván ministerstvem pro evropské záležitosti, ačkoliv se o ministerstvo jako takové nejednalo. ÚMVEZ fungoval až do roku 2009, kdy se na zrušení postu ministra pro evropské záležitosti shodla trojkoalice tvořená stranami ODS, TOP 09 a Věci veřejné (Česká televize 2010).

Vláda realizuje své povinnosti nejen prostřednictvím ministerstev, ale zřizuje také pracovní a poradní orgány. Pro tvorbu zahraniční politiky státu je nejvýznamnějším orgánem Bezpečnostní rada státu, kterou tvoří předseda vlády a další vládní členové. Jedním z jejích úkolů je být součástí komunikace mezi prezidentem a vládou. Prezident republiky může navštěvovat schůze této rady (Müller 2007: 28).

Tvorbu a podobu zahraniční politiky států může ovlivňovat celá řada dalších aktérů. Jedná se o nestátní aktéry, mezi které lze zařadit nadnárodní společnosti, mezinárodní nevládní organizace, ale také nelegitimní aktéry, kterými mohou být gerily či osvobozenecká hnutí (Willets 2001: 356). Nadnárodní společnosti mohou ovlivňovat vládu a suverenitu státu prostřednictvím ekonomických aktivit. Pokud se chce společnost prosadit v zahraničí, může požadovat, aby vláda její země zavedla určitá opatření vůči zemi, ve které chce podnikat (Willets 2001: 362). Mezinárodní nevládní organizace, z nichž nejznámější jsou například Amnesty International nebo Mezinárodní červený kříž, mohou snížit politickou suverenitu státu prostřednictvím vlastní diplomatické činnosti. Takoví aktéři, jako jsou gerily či osvobozenecká hnutí, mohou ovlivnit rozhodování státu pomocí používání násilí či dalších nelegitimních prostředků (Willets 2001: 356–357). V českém prostředí lze zaznamenat zejména aktivitu nevládních organizací. Amnesty International často vydává doporučení určená představitelům České republiky, ve kterých uvádí, jaké postoje by měli zastávat vůči zemím, ve kterých jsou porušována lidská práva.

2.4 Česká zahraniční politika vůči nedemokratickým zemím

Jednou z hlavních priorit České republiky je zachování principů demokratického státu, který je založen na rovnosti, svobodě a toleranci. Při přechodu z komunistického režimu na režim demokratický byla pro Českou republiku velmi důležitá podpora ze strany vnějších aktérů. Z tohoto důvodu se ČR zavázala pomáhat zemím, které o svobodu usilují (MZV 2011c: 5). Jedním z přístupů české zahraniční politiky se od roku 2007 stal koncept tzv. transformační politiky. Cílem této politiky je motivovat k zahájení politických procesů vedoucích k dlouhodobé stabilitě a dosáhnout ve státech demokratických změn, které budou dlouhodobě udržitelné. Finančním nástrojem, který je s transformační politikou spojen, je Program transformační spolupráce, který funguje od roku 2004 a je pod správou Ministerstva zahraniční věcí České republiky. Tento program je součástí zahraniční rozvojové spolupráce České republiky, ale jedná se také o samostatný nástroj zahraniční politiky vůči zemím, ve kterých se mění vnitropolitické uspořádání. Cílem České republiky je participace na politických změnách v nedemokratických zemích, které by měly vést ke stabilitě a vytvoření právního státu, ve kterém budou vybudovány demokratické instituce. Česká republika prosazuje nenásilný odpor proti nedemokratickým formám vlády, který by měl probíhat prostřednictvím šíření informací a zkušeností (MZV 2015j). Jedním ze strategických cílů České republiky je dosažení co nejvyššího počtu demokratických a stabilních států ve světě. Transformační politika je jedním z prostředků, pomocí kterých lze tohoto cíle dosáhnout (MZV 2011c: 20).

2.5 Podpora lidských práv v zahraniční politice České republiky

V minulosti bylo na zahraniční politiku často nahlíženo jako na součást politiky bezpečnostní. Se změnou mezinárodních vztahů i vnitrostátních podmínek se začalo měnit i pojetí zahraniční politiky. S větší ekonomickou provázaností zemí došlo k proniknutí ekonomických témat do zahraniční politiky. Další změna přišla s rozmachem komunikačních technologií, kdy zejména západní země začaly měnit

své hodnotové žebříčky a mezi priority se dostala témata jako ochrana lidských práv nebo životního prostředí (Waisová 2011: 9).

V případě České republiky došlo ke změně v pojetí zahraniční politiky po konci studené války, kdy bylo možné připojit se k západním mezinárodním organizacím a velkou roli sehrály také vnitrostátní změny po roce 1989 (Waisová 2011: 11). Téma ochrany lidských práv do zahraniční politiky přineslo z velké míry disidentské hnutí, které v době existence bývalého Československa aktivně působilo proti komunistické vládě. Disidentská tradice považuje za své priority ochranu občanských a politických práv jednotlivců a zachování demokratických hodnot (Waisová 2011: 67, 70). Za jednoho z nejvýznamnějších disidentů je považován Václav Havel, který se v roce 1993 stal prvním prezidentem samostatné České republiky. Právě Havel začal směřovat českou zahraniční politiku k ochraně lidských práv a demokratických hodnot. V době vlády Václava Havla byla Česká republika aktivní ve své pomoci disidentům v nedemokratických zemích, významná byla například pomoc kubánským disidentům (Hrabálek 2007: 33). Tato pomoc spočívala v poskytnutí materiální, ale také psychické podpory. Takovou formu pomoci jeli v roce 2001, prostřednictvím americké nevládní organizace Freedom House, poskytnout kubánským disidentům poslanec Ivan Pilip a bývalý studentský aktivista z roku 1989 Jan Bubeník. Oba byli krátce po setkání s kubánskými disidenty zadrženi a obviněni z plánování povstání, později z ohrožení kubánských ekonomických zájmů. Vyjednávání o propuštění se na Kubě osobně účastnil předseda Senátu Petr Pithart, který se setkal s kubánským prezidentem Fidelem Castrem. Castro nejprve trval na oficiální omluvě České republiky, později k propuštění vězněných Čechů stačila veřejná omluva a prohlášení, ve kterém přiznali, že kubánské zákony porušili z neznalosti (iDnes 2001).

Havel viděl velkou výhodu v politické spolupráci mezi zeměmi. Tuto spolupráci prosazoval v rámci Visegrádské čtyřky, kterou kromě České republiky tvoří Slovensko, Maďarsko a Polsko. V tomto případě se ale neshodl se svým nástupcem ve funkci prezidenta republiky Václavem Klausem. Ten v rámci Visegrádské

čtyřky podporoval pouze ekonomickou spolupráci mezi zeměmi (Hrabálek 2007: 34).

Podpora lidských práv je jednou z priorit České republiky v rámci působení v Evropské unii i v Organizaci spojených národů. Česká republika usiluje o zefektivnění činnosti EU v této oblasti za využití stávajících mechanismů a nástrojů. V roce 2007 byla Česká republika v rámci Evropské unie aktivní při vytváření lidskoprávní politiky EU. Tento proces probíhal na půdě pracovní skupiny Rady EU pro lidská práva, která je známá pod zkratkou COHOM (MZV 2015ch). Mezi úkoly Rady EU pro lidská práva patří vytváření nástrojů Evropské unie využitelných v oblasti ochrany lidských práv, definice postojů Evropské unie v otázce dodržování lidských práv nebo také stanovení strategických priorit Evropské unie v mnohostranných fórech, jako jsou Valné shromáždění OSN či Rada OSN pro lidská práva (Europa 2015). Orgánem zabývajícím se lidskými právy v rámci OSN je již zmíněná Rada OSN pro lidská práva. Rada je vždy tvořena 47 státy, které jsou voleny Valným shromážděním OSN a jejich funkční období trvá tři roky. Rada funguje prostřednictvím debat a dialogů, kde se projednávají způsoby, jak bojovat proti porušování lidských práv ve světě. Česká republika byla členem této rady od června 2011 do konce roku 2014 (MZV 2015i). V roce 2014 byl český zástupce jejím místopředsedou. Během celého členství bojovala ČR za rovná a nezcižitelná lidská práva všude ve světě a nebála se představit své postoje a názory. Během svého členství předložila Česká republika dvě resoluce týkající se volebního práva a práva na shromažďování a sdružování. Dále ČR podporovala iniciativy bojující za ochranu lidských práv v Bělorusku, Barmě, Súdánu, Eritrei a KLDR. V současné době se země ocitla v pozici pozorovatelského státu, ale po čtyřleté pauze by své členství ráda obnovila (MZV 2015a).

Z důvodu zvýšení efektivity působení České republiky v lidskoprávních organizacích, stanovilo Ministerstvo zahraničních věcí ČR tematické priority, kterými se země bude zabývat v oblasti lidských práv. Vzhledem k velkému množství orgánů a organizací, které se problematikou lidských práv zabývají, je

velmi obtížné zabývat se všemi tematickými okruhy. Z tohoto důvodu se Česká republika rozhodla vymezit několik oblastí, kterým se bude v budoucnu plně věnovat. Tyto okruhy jsou dále rozděleny na ty, které se stanou prioritou a ty, které budou sledovány. Prioritami se pro ČR staly tři okruhy, a to občanská společnost, svoboda projevu a spolupráce v oblasti lidských práv. Oblastmi, které jsou určeny k dalšímu sledování, jsou 1. problematika mučení a 2. boj s terorismem (MZV 2010e).

Prvním z předpokladů, na základě kterých lze stát považovat za demokratický, je existence občanské společnosti ve státě. Pokud jsou ve státě napadány nevládní organizace, uskupení občanů nemohou participovat na veřejném životě a dochází k útokům na zastánce lidských práv, pak se jedná o nesvobodný stát. Existují země, kde se s občanskou společností vůbec neseťkáváme, protože nevládní organizace zde nemohou fungovat bez politické podpory. Česká republika je v této oblasti aktivní v rámci multilaterálních i bilaterálních dohod (MZV 2010e).

Svoboda projevu a názorů je nedílnou součástí každého demokratického režimu. Důležitá je také existence nezávislých novin. V nedemokratických režimech jsou novináři často perzekuováni a dostávají se do role obránců lidských práv. V poslední době se v řadě zemí, včetně těch, kde svoboda projevu funguje, objevuje náboženská nesnášenlivost. Vnímání svobody se mezi některými zeměmi velmi liší, což způsobilo, že hranice svobodného projevu jsou často nejasné. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto, že tato oblast vyžaduje aktivní účast ČR, která dbá na nastolení přijatelné rovnováhy (MZV 2010e).

V koncepci tematických priorit se dále objevila snaha ČR spolupracovat s mechanismy, které na ochranu lidských práv vytvořila Organizace spojených národů, Rada Evropy a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. Tyto mechanismy jsou velmi přínosné, zejména co se týče monitorování situace v jednotlivých zemích. Problémem je neochota některých zemí participovat na činnosti těchto mechanismů a s tím spojené neplnění závazků. Mezi lidskoprávní platformy se řadí například Úřad pro demokratické instituce a lidská práva OBSE

nebo instituce zvláštních zpravodajů OSN. Úkolem České republiky, stejně jako ostatních členů Evropské unie, je zajistit uplatnění mechanismů prosazovaných těmito platformami ve své vnitřní politice (MZV 2010e).

Do kategorie tematických okruhů určených ke sledování byla zařazena problematika mučení. Platí přísný zákaz mučení a porušování tohoto zákazu je jedním z nejhorších porušení základních lidských práv a svobod. V rámci Evropské unie existují Pravidla pro otázku mučení. Na půdě OSN platí Úmluva proti mučení z roku 1984 a Opční protokol platný od roku 2006. Tyto dohody však nebyly ratifikovány všemi zeměmi, což je častým bodem jednání mezi Evropskou unií a třetími zeměmi. Zákaz mučení je každoročně potvrzován rezolucemi přijímanými na půdě OSN. Česká republika je v rámci své rozvojové pomoci pravidelným přispěvatelem do fondu OSN, který byl zřízen právě ve snaze pomoci obětem mučení. Česká republika se dále snaží pomoci zemím prostřednictvím školení nebo poskytování informací (MZV 2010e).

Neméně důležitou oblastí pro Českou republiku je dodržování lidských práv v boji s terorismem. Této problematice je věnována pozornost zejména z toho důvodu, že se s ní v současné době setkáváme poměrně často. Ačkoliv se této problematice věnuje řada resolucí OSN i Rady Evropy, lidská práva bývají v boji s terorismem velmi často přehlížena (MZV 2010e).

Mezi prioritní nebo sledované okruhy se z různých důvodů nedostala témata jako trest smrti, práva žen, práva dětí, rasismus, využívání dětských vojáků nebo problematika uprchlíků. Došlo ke shodě, že tato témata nevyžadují participaci České republiky (MZV 2010e).

3 Politická spolupráce mezi ČR a KLDR

3.1 České velvyslanectví v Pchjongjangu

Československá republika se v roce 1948 stala jednou z prvních čtyř zemí, které s Korejskou lidově demokratickou republikou navázaly kontakt¹. Tyto vazby však byly přerušeny po vzniku samostatné České republiky, kdy došlo k vykazání české mise působící v rámci Dozorčí komise neutrálních států, na které se Česká republika rozhodla v roce 1993 reagovat uzavřením svého velvyslanectví (MZV 2015l). Diplomatická činnost České republiky v KLDR byla po dobu nečinnosti velvyslanectví v Pchjongjangu provozována prostřednictvím českého velvyslanectví v Číně. V této době byl z České republiky odvolán také severokorejský zástupce. Vztahy začaly být oživovány po roce 2001, kdy severokorejská delegace vedená náměstkem ministra zahraničí navštívila Českou republiku. Úřad zástupce Korejské lidově demokratické republiky byl v České republice obnoven v roce 2002 (MZV 2004a: 28). Zastupitelský úřad České republiky byl opětovně uveden do provozu v roce 2004 v reakci na společensko-ekonomické reformy, které v KLDR proběhly. Česká republika je jedním ze sedmi členských států Evropské unie, které v KLDR provozují svá velvyslanectví². Tyto zastupitelské úřady se společně snaží působit na režim v zemi a snaží se o jeho otevření ostatním zemím (MZV 2015l).

Znovuotevření velvyslanectví v Pchjongjangu předcházela debata mezi tehdejší vládou a prezidentem republiky Václavem Klausem. Obnovení úřadu bylo podporováno ze strany Japonska i Korejské republiky a zájem projevila i KLDR. Tehdejší prezident České republiky Václav Klaus byl však jiného názoru a projevil nesouhlas s vládou, která prosazovala aktivitu ze strany České republiky při řešení situace na Korejském poloostrově. Klaus ve svém rozhovoru, který poskytl české redakci BBC, uvedl, že nesouhlasí se záměrem Ministerstva zahraničí České

¹ V roce 1948 navázalo určité diplomatické styky s Korejskou lidově demokratickou republikou celkem devět zemí. Kromě Československa to byl Sovětský svaz, Mongolsko, Polsko, Jugoslávie, Rumunsko, Maďarsko, Albánie a Bulharsko (NCNK 2014).

² Kromě České republiky provozují svá velvyslanectví Bulharsko, Německo, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Velká Británie (NCNK 2014).

republiky, které by rádo obnovilo činnost zastupitelského úřadu v Pchjongjangu (MZV 2004a: 5–6). I přes vyjádření nesouhlasu prezidenta republiky oznámil v dubnu 2004 tehdejší náměstek ministra zahraničí Petr Kolář, že do léta 2004 bude úřad otevřen a bude fungovat na principu „chargé d'affaires“³ (MZV 2004a: 27).

3.2 Politické interakce mezi ČR a KLDR

Korejská lidově demokratická republika vznikla 9. září 1948. Okamžitě po vzniku KLDR došlo k navázání diplomatických vztahů se Sovětským svazem. Ve stejném roce došlo k politickému převratu v Československu a k moci se dostali komunisté. Během jejich vlády se Československo orientovalo výhradně na Sovětský svaz a proto došlo k navázání diplomatických styků s KLDR okamžitě poté, co tento krok uskutečnil SSSR, tedy v říjnu roku 1948 (MZV 2009c; Eckert – Lee a kol. 2001: 340). Diplomatické styky zahrnovaly například účast Československa na sjezdech Korejské strany práce nebo návštěvy severokorejských státníků v Československu (Eckert – Lee a kol. 2001: 341, 344). Korejská lidově demokratická republika byla preferována až do přelomu 80. a 90. let, kdy, v souvislosti se změnou politického režimu v Československu, došlo k přehodnocení stávající zahraničně politické orientace a preferovanou zemí se stala Korejská republika (Eckert – Lee a kol. 2001: 348).

V červnu roku 2000 se v severokorejském Pchjongjangu uskutečnil summit, kde zástupci Severní a Jižní Koreje uzavřeli dohodu, která by měla vést ke snížení napětí na Korejském poloostrově. Česká republika uzavření dohody podpořila, stejně jako řada dalších zemí. Ke stoupcům dohody se přidal i český prezident Václav Havel (MZV 2000a: 25).

Interakce mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou začala být intenzivnější až v roce 2003. V té době docházelo k ožívování přetrhaných vazeb, protože zde existovala snaha zapojit KLDR do komunikace

³ *Chargé d'affaires* je člen diplomatického sboru země. Jedná se o zástupce s nejnižší hodností.

s mezinárodním společenstvím. Prostřednictvím zapojení KLCDR do širšího dialogu mělo dojít ke snížení napětí a pozitivnějšímu vývoji na Korejském poloostrově (MZV 2004e: 150).

Snížení napětí na poloostrově chtěla dosáhnout také KLCDR, a to právě s pomocí vnějších aktérů. Na setkání s předsedou Poslanecké sněmovny České republiky Lubomírem Zaorálkem vyslovil toto přání jeho severokorejský protějšek Čche Tche-pok. Ten usoudil, že Česká republika by mohla být více nápomocná v otázce definování pozice KLCDR v mezinárodním dialogu. Na jednání, které se uskutečnilo v roce 2004, byly dále položeny otázky týkající se severokorejského jaderného programu a hovořilo se také o lidských právech a jejich porušování v KLCDR (MZV 2004b: 8–9). V roce 2004 se dále jednalo o již zmíněném otevření českého velvyslanectví v Pchjongjangu. Náměstek ministra zahraničí Petr Kolář navštívil KLCDR, aby zde dohodl podrobnosti obnovení úřadu, ale také zde projednával bezpečnostní otázky regionu spojené zejména se severokorejským jaderným programem. Česká republika usilovala o zahájení dialogu o lidských právech, ke kterému Kolář vyzval severokorejské představitele. Česká republika dále usiluje o vytvoření podmínek, které by vedly k rozvoji země. Z tohoto důvodu byl kladen důraz na zavádění hospodářských a společenských reforem (MZV 2004c: 25). Český zastupitelský úřad se okamžitě po svém znovuotevření angažoval při distribuci české humanitární pomoci, která byla Korejské lidově demokratické republice poskytnuta v reakci na tragickou havárii vlaku, při které zahynulo 170 lidí. Česká republika pomohla zejména dodávkou zdravotnického materiálu a školních potřeb. K severokorejské problematice se vyjádřil také bývalý prezident České republiky Václav Havel. Učinil tak prostřednictvím listu The Washington Post, kde ve svém článku uvedl, že považuje za důležité přimět Severní Koreu k respektování základních lidských práv. Spojené státy, Evropská unie, Japonsko a Jižní Korea by podle Havla měli zaujmout jasný postoj a sdělit KLCDR, že pokud budou v zemi nadále porušována lidská práva, pak nedojde k žádným budoucím interakcím (MZV 2004d: 22, 29).

V roce 2005 byla hlavním tématem severokorejská jaderná hrozba. Během tohoto roku navštívila Korejskou lidově demokratickou republiku delegace Poslanecké sněmovny, v jejímž čele stál předseda sněmovny Lubomír Zaorálek a byly zde zastoupeny všechny politické strany ve sněmovně. Zaorálek vyzval představitele KLDŘ, aby se vrátili k šestistranným rozhovorům o otázkách jaderného programu, které byly vedeny mezi KLDŘ, USA, Jižní Koreou, Japonskem, Čínou a Ruskem. KLDŘ v těchto rozhovorech odmítla pokračovat zejména kvůli trvajícím nesympatiím vůči USA. Během návštěvy se však kromě jaderného programu projednávaly také možnosti další spolupráce mezi ČR a KLDŘ (MZV 2005a: 8–9). Zaorálek po setkání se severokorejským místopředsedou parlamentu Kang Nung-soem prohlásil, že režim v KLDŘ je možné změnit pouze postupně. Země se prý natolik izolovala od okolního světa, že není možné provést náhlou změnu režimu (MZV 2005c: 10). S Nung-soem měl schůzku také místopředseda Senátu Jiří Liška, který po jejich rozhovoru uvedl, že je nutné přesvědčit severokorejské představitele o tom, že otevření se světu je cestou k prosperitě země. Česká republika by mohla být nápomocna při obnově strojního vybavení, které bylo v minulosti do země dodáváno socialistickým Československem. Během jednání se také hovořilo o jaderném programu, porušování lidských práv a o problematice severokorejských uprchlíků, kteří ze země utíkají kvůli útlaku a nedostatku potravin (MZV 2005c: 15).

Jedním z iniciátorů boje za respektování lidských práv v Korejské lidově demokratické republice se stal bývalý prezident České republiky Václav Havel, který spolu s laureátem Nobelovy ceny za literaturu Elie Wieselem a bývalým norským premiérem Kjell Magne Bondevikem vydal v New Yorku zprávu určenou Radě bezpečnosti OSN. Zprávu vydala právnická firma DLA Piper spolu s nevládní organizací Americký výbor pro lidská práva v Severní Koreji. Autoři zde Radu vyzvali, aby učinila jistá opatření vůči KLDŘ, jejíž bilance v oblasti lidských práv je silně znepokojující. Tvůrci zprávy dále zdůrazňují, že současné debaty týkající se severokorejského jaderného programu by v žádném případě neměly odsunout do pozadí otázku politických represí, které mají v KLDŘ smrtící

charakter. Mimo jiné ve zprávě zazněla žádost, aby Rada bezpečnosti OSN přijala takovou rezoluci, ve které bude požadován neomezený přístup vyšetřovatelů a humanitárních pracovníků do KLDR. Na základě této rezoluce by také mělo dojít k propuštění všech politických vězňů v zemi. Autoři zdůraznili fakt, že Rada bezpečnosti by neměla zemi trestat, ale měla by dohlédnout na diktátorský režim Kim Čong-ila a jeho zacházení s obyvateli země (MZV 2006b: 36–37). Zástupci České republiky umožnili představení této iniciativy na půdě OSN. Iniciativa požadující respektování lidských práv v KLDR se opřela o závazek OSN, který je známý jako Odpovědnost chránit (Responsibility to Protect). Ačkoliv se nejednalo o iniciativu vypracovanou vládou České republiky, přesto se česká diplomacie snažila, aby došlo k vytvoření dialogu mezi nevládními organizacemi a vládami členských zemí OSN, protože komunikace s nestátními aktéry by měla být jedním ze základních principů OSN (MZV 2006c: 49). Havel prohlásil, že kromě debat o lidských právech je nezbytné také podpořit opozici v KLDR, protože právě pomoc ze strany vlád a nevládních organizací byla pro ochránce lidských práv v Československu klíčová. Havel dále upozornil na fakt, že situace v KLDR je velmi závažná. Existují zde pracovní tábory a vězení pro politické vězně, ve kterých jsou mučeny a vražděny desítky tisíc lidí. V zemi se klade důraz na přísnou kontrolu obyvatel, proto zde vládne všudypřítomný strach (MZV 2006c: 50–51).

V roce 2007 docházelo k postupnému ožívání vztahů spíše v oblasti školství a kultury. Intenzivnější byly taky vztahy v oblasti ekonomické a mezilidské výměny. Politická spolupráce v daném období spíše stagnovala z důvodu aktuálně řešené otázky odzbrojení Korejského poloostrova (MZV 2008: 300).

Ačkoliv české předsednictví Evropské unie bylo naplánováno až na rok 2009, čeští diplomaté se stali zástupci zájmů Evropské unie v Korejské lidově demokratické republice už pro druhou polovinu roku 2008. V tomto období předsedala Evropské unii Francie, která však v této době neměla navázané žádné diplomatické vztahy s komunistickou Severní Koreou. Z tohoto důvodu bylo reprezentování Evropské unie v KLDR svěřeno České republice (MZV 2007b: 43).

V roce 2008 se Korejská lidově demokratická republika začala pozvolna dostávat do centra pozornosti České republiky v oblasti lidských práv. Do té doby byly prioritními zeměmi pro ČR pouze Barma/Myanma, Bělorusko a Kuba. Pozornost začala být zemi věnována proto, že v daném roce byla během zasedání Valného shromáždění OSN představena zpráva Selhání ochrany: přetrvávající výzva Severní Koreje⁴. Presentaci zprávy, která navazuje na dokument z roku 2006⁵ a jejímž signatářem byl opět bývalý prezident Václav Havel, uspořádala v New Yorku Česká republika. I zpráva z roku 2008 poukazuje na zločiny páchané v KLDK a vyzývá mezinárodní společenství, aby byl severokorejský případ posouzen jako selhání státu a byla přijata náležitá opatření. Presentaci zprávy zaštil mimo jiné i český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg. Česká republika se aktivně zasazovala o zahrnutí konceptu Odpovědnost chránit⁶ do rezoluce o stavu lidských práv v Severní Koreji, avšak tato iniciativa nebyla úspěšná (Bílková 2009: 334–335).

V roce 2010 došlo ke změně v politickém vedení Korejské lidově demokratické republiky. Post lídra země převzal Kim Čong-un, jehož nástup velmi zkomplikoval mezinárodní situaci. Charakter krize na Korejském poloostrově nedovolil, aby Česká republika využila obnovené diplomatické styky a mohla aktivněji participovat na snížení bezpečnostního napětí. Ačkoliv byly zřejmé zejména ekonomické zájmy České republiky o země Dálného východu, česká vláda málokdy podnikala konkrétní kroky. Vláda České republiky se o politice vůči asijským zemím nezmínila ani ve svém prohlášení pro daný rok, proto nebyla zaznamenána žádná změna agendy a postoj ČR se vůči těmto zemím, oproti uplynulým letům, výrazně nezměnil (Fürst 2011: 206–261).

V následujícím roce bylo možné pozorovat mírnou změnu vládní agendy. Ačkoliv má Česká republika ekonomické zájmy v zemích Dálného východu, politická spolupráce s Korejskou lidově demokratickou republikou není, stejně jako

⁴ *Failure to Protect: The Ongoing Challenge of North Korea*

⁵ *Failure to Protect: A Call for the UN Security Council to Act in North Korea*

⁶ *Koncept Responsibility to Protect (R2P)* stanovuje, že stát je povinen chránit obyvatelstvo před genocidou a zločiny proti lidskosti. Pokud není schopen plnit tuto funkci, mělo by pomoci mezinárodní společenství.

v případě Číny, vnímána příliš pozitivně (Fürst 2012: 243). Přesto dochází k občasným setkáním mezi představiteli jednotlivých zemí. V již zmíněném roce to bylo například setkání bývalého místopředsedy sněmovny Lubomíra Zaorálka s delegací Korejské lidově demokratické republiky. Tato schůzka byla uskutečněna na základě žádosti ze strany severokorejského velvyslanectví v Praze (Kořan 2012: 32). Po svém zvolení do Rady OSN pro lidská práva se Česká republika snažila aktivně a zodpovědně plnit svou funkci a také prosazovat své zájmy. V září 2011 byl vydán seznam, ve kterém Česká republika jmenuje problematické země, ve kterých nejsou respektována základní lidská práva. Do tohoto seznamu se kromě KLLDR dostaly i takové země jako Egypt, Čína nebo Kuba (Moravcová 2012: 275).

Ačkoliv vztahy s některými asijskými zeměmi, zejména s Čínou, Japonskem a Korejskou republikou, se dynamicky vyvíjely, rozvoj bilaterálních vztahů s Korejskou lidově demokratickou republikou byl znemožňován složitou vnitrostátní, ale také mezinárodní situací. O asijská témata nebyl zaznamenán přílišný zájem ze strany představitelů státu, ani ze strany médií. Pokud jsme se o těchto tématech mohli dočíst, pak média zmiňovala zejména stereotypní otázky, jako jsou nedemokratické režimy porušující lidská práva v Číně a KLLDR nebo bezpečnostní hrozby ze strany Severní Koreje (Fürst 2013: 214–215). Největším úspěchem České republiky na půdě Rady OSN pro lidská práva v roce 2012 bylo úspěšné prosazení rezolucí, na základě kterých byl v některých problematických zemích, včetně KLLDR, prodloužen mandát zvláštních zpravodajů OSN. Jednoho ze zasedání Rady se zúčastnil také ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg, který byl pověřen otevřením výstavy, která byla věnována Václavu Havlovi (Bílková 2013: 309–310). Česká republika byla ve funkci člena Rady OSN pro lidská práva v roce 2012 celkově velmi aktivní. Velvyslankyně České republiky Kateřina Sequensová se na zasedáních Rady často hlásila o slovo a vystupovala se svými projevy, při kterých často odsuzovala a kritizovala porušování lidských práv a nedemokratické režimy v Korejské lidově demokratické republice, ale také v Číně a Íránu (Moravcová 2013: 243). Kateřina Sequensová vystoupila také na

26. zasedání Rady OSN pro lidská práva v roce 2014, které se konalo v rámci dialogu se zvláštním zpravodajem OSN pro lidská práva v KLDR. Jménem České republiky zde vyzvala Korejskou lidově demokratickou republiku k respektování základních lidských práv obyvatel své země a zdůraznila, jak nezbytná je činnost mezinárodního společenství v případě zlepšení situace v zemi. Podle Sequensové je nezbytně nutné, aby všichni, kteří mají podíl na porušování lidských práv, byli potrestáni. Zvláštní zpravodaj doporučil, aby byla lidskoprávní agenda přítomna při všech jednáních s představiteli KLDR (MZV 2014).

3.3 Severokorejský jaderný program a stanoviska České republiky

Základním dokumentem, jehož úkolem je chránit státy před jadernou hrozbou, je Smlouva o nešíření jaderných zbraní, která je známá také pod anglickým názvem Treaty on Non-Proliferation of Nuclear Weapons nebo pod zkratkou NPT. Prostřednictvím tohoto režimu má dojít k postupnému odzbrojování zemí, které disponují jadernými zbraněmi. Československo podepsalo NPT v roce 1968 a k ratifikaci došlo v následujícím roce. Po vzniku samostatné České republiky převzala ČR závazky vyplývající ze smlouvy a pokračovala v podpoře NPT. Česká republika podporuje uplatnění všech článků smlouvy, včetně článku hovořícího o úplném jaderném odzbrojení, které by bylo přísně kontrolováno mezinárodním společenstvím. Česká republika zastává stanovisko, že odzbrojování je proces, který nesmí narušit bezpečnostní rovnováhu nebo přinést další rizika. Orgánem, který kontroluje dodržování závazků členskými státy, je Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MZV 2010c).

Korejská lidově demokratická republika se k NPT přidala v roce 1985. Počátkem 90. let dospěla Mezinárodní agentura pro atomovou energii k závěru, že KLDR porušuje smluvní závazky a požadovala přístup k úložištím jaderného odpadu. Severní Korea v reakci na tato obvinění pohrozila svým odstoupením od smlouvy, ale nakonec souhlasila s provedením požadované inspekce. O rok později Severní Korea podepsala smlouvu se Spojenými státy, ve které se zavázala k přerušování vývoje jaderné zbraně výměnou za pomoc při vybudování dvou jaderných

elektráren. Koncem 90. let provedla KLDR raketovou zkoušku, která dokázala, že Severní Korea je schopna zasáhnout Japonsko. Na základě těchto poznatků proběhlo jednání mezi USA a KLDR v Pchjongjangu. Spojené státy se domnívaly, že v KLDR jsou budována podzemní jaderná zařízení a požadovaly provedení okamžité inspekce. Tato inspekce však podezření nepotvrdila a Spojené státy potvrdily, že přistoupí ke zmírnění sankcí, které byly na KLDR uvrženy z jejich strany. Počátkem nového tisíciletí začala KLDR vyhrožovat Spojeným státům, že pokud nedojde k urychlení výstavby dvou elektráren nebo pokud USA nebudou kompenzovat ztráty elektřiny, dojde k obnovení severokorejského jaderného programu. Koncem roku 2002 byli inspektoři Mezinárodní agentury pro atomovou energii vykázáni severokorejskou vládou z území Korejské lidově demokratické republiky (CNN 2014).

Korejská lidově demokratická republika odstoupila od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní v roce 2003. Po odstoupení bylo vydáno prohlášení, že země obnovuje činnost svých jaderných zařízení a bylo oficiálně potvrzeno, že KLDR disponuje jadernou zbraní (CNN 2014). Ministerstvo zahraničních věcí České republiky přijalo zprávu o odstoupení KLDR od smlouvy NPT s velikým znepokojením a bylo přesvědčeno, že tento krok povede k dalšímu ztížení bezpečnostní situace na Korejském poloostrově. Česká republika spolu s mezinárodním společenstvím vyzvala Severní Koreu, aby ještě zvážila své odstoupení a pokračovala v plnění podmínek smlouvy NPT (MZV 2003a).

Situaci, která se na Korejském poloostrově udála, sledovalo se znepokojením také Japonsko. Krátce po odstoupení KLDR od smlouvy NPT se v Praze setkal premiér Vladimír Špidla s premiérem Japonska Džuničiró Koizumim. Premiéři se na pražském jednání shodli, že situace by měla být řešena diplomaticky a klíčové je jaderné odzbrojení Korejské lidově demokratické republiky. Japonský premiér dále požádal Špidlu o podporu při řešení složité situace v Severní Koreji (MZV 2003b: 27).

Na základě této žádosti začala Česká republika podnikat kroky, které vedly k znovuotevření velvyslanectví v Pchjongjangu. KLDR v té době komplikovala bezpečnostní situaci na Korejském poloostrově právě vývojem vlastních jaderných zbraní a také výhrůžkami, že tyto technologie poskytne také dalším státům. Bývalý premiér Vladimír Špidla věřil, že Česká republika by mohla hrát roli zprostředkovatele v tomto konfliktu. Ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda zdůraznil, že spolupráce s KLDR nebyla definitivně přerušena, ale pouze pozastavena a Česká republika nyní usiluje o diplomatické zastoupení na co nejvyšší úrovni (MZV 2003c: 26). S pomocí České republiky při snižování napětí na Korejském poloostrově souhlasila také Korejská lidově demokratická republika. Při setkání s předsedou Poslanecké sněmovny České republiky Lubomírem Zaorálkem to vyjádřil zástupce KLDR Čche Tche-pok. Tche-pok na setkání hovořil také o jaderném programu jeho země a uvedl, že KLDR disponuje jadernými zbraněmi pouze proto, aby mohla vyvažovat jaderné rakety Spojených států, které byly umístěny na hranicích s Jižní Koreou (MZV 2004a: 8–9).

V roce 2005 upozornily Spojené státy na možný jaderný pokus Korejské lidově demokratické republiky. Tyto spekulace však představitelé KLDR vyvraceli a jakékoliv jaderné zkoušky popřeli také při jednání s předsedou Poslanecké sněmovny České republiky Lubomírem Zaorálkem. Severokorejští představitelé uvedli, že by rádi vyřešili krizi na Korejském poloostrově mírovým způsobem (MZV 2005a: 10). Zaorálek navštívil zemi se skupinou poslanců a cílem jednání bylo přimět Severní Koreu, aby se vrátila k šestistranným rozhovorům o severokorejském jaderném programu. Tato jednání probíhala mezi KLDR, Spojenými státy, Jižní Koreou, Japonskem, Čínou a Ruskem, ale KLDR rozhovory opustila kvůli přístupu Spojených států. Zaorálek se k odstoupení vyjádřil a uvedl, že pokud má KLDR problém s přístupem Spojených států, pak by měla usilovat o vytvoření širšího fóra, kde by se diskutovalo o jejím jaderném programu. Severní Korea vystoupila proti rétorice amerického prezidenta George W. Bushe, který ji zařadil do takzvané Osy zla, a severokorejští představitelé také uvedli, že kdyby USA pokračovaly v zahraniční politice Billa Clintona, pak by KLDR žádné

jaderné zbraně nevlastnila. Aby mohly být obnoveny šestistranné rozhovory, požadovala KLDR změnu v přístupu Spojených států zahrnující změnu jejich nepřátelské politiky vůči KLDR (MZV 2005a: 8–9). Téhož roku vydala vláda Korejské lidově demokratické republiky prohlášení, ve kterém uvedla, že se vzdá vývoje jaderných zbraní. Toto prohlášení uvítal český ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda, který zároveň vyzval k důkladné kontrole plnění severokorejských závazků (MZV 2005b: 29). Koncem roku 2005 proběhlo setkání Lubomíra Zaorálka s místopředsedou severokorejského parlamentu. Na tomto setkání se hovořilo zejména o ukončení severokorejského jaderného programu, které je podmínující pro další rozvoj země. Česká republika byla připravena poskytnout humanitární a rozvojovou pomoc Korejské lidově demokratické republice, ale pouze pokud by došlo k obnovení šestistranného dialogu. Zaorálek dále vyslovil možnost, že pokud bude dosaženo dohody o ukončení severokorejského jaderného programu, mohla by se začít KLDR, stejně jako Čína, postupně otevírat světu (MZV 2005c: 10–11).

V roce 2006 se začalo, zejména ve Spojených státech, diskutovat o rozšíření jaderné obrany. Pentagon zvažoval umístění protiraketové základny v Evropě a možnými lokalitami bylo Polsko a Česká republika. Tato základna měla chránit Evropu a Spojené státy před raketami, které by mohly být případně odpáleny z Íránu či z KLDR (MZV 2006a: 33). Korejská lidově demokratická republika reagovala prohlášením, ve kterém bylo oznámeno provedení jaderné zkoušky. Nad touto zprávou vyjádřilo Ministerstvo zahraničních věcí ČR, stejně jako další členské země Evropské unie, hluboké znepokojení (MZV 2006b: 26). Severokorejské aktivity vedly ke změně způsobu, jakým Česká republika se zemí jednala. V letech, které předcházely jaderným zkouškám KLDR, se ČR pokoušela vyvinout méně nepřátelskou politiku vůči této zemi. Tyto pokusy byly znatelné zejména u zástupců sociálních demokratů, kdy například Vladimír Špidla či Lubomír Zaorálek nabízeli jménem České republiky pomoc KLDR při řešení situace na Korejském poloostrově. Raketové zkoušky, které Korejská lidově demokratická republika provedla v roce 2006, změnily názor představitelů České

republiky a Ministerstvo zahraničních věcí ČR uvedlo, že tyto raketové zkoušky potvrdily, jak nepředvídatelný může severokorejský režim být (Revue Politika 2006). Rada bezpečnosti OSN na jadernou zkoušku zareagovala přijetím rezoluce, která zavedla rozsáhlé sankce vůči KLDR. Ty měly zemi odradit od dalších zkoušek jaderných zbraní a přimět ji k obnovení rozhovorů o severokorejském jaderném programu (MZV 2006c: 49).

Po úspěšném provedení některých raketových zkoušek a plánovaném provedení dalších se ukázalo, že nebezpečí ze strany KLDR přetrvává. Bylo zřejmé, že se země snaží vyvinout raketu dlouhého doletu. Z tohoto důvodu přetrvávala snaha Spojených států vytvořit systém protiraketové obrany, do kterého by měla být zahrnuta také Česká republika (MZV 2007a: 28). Výstavbu protiraketového radaru v České republice podpořil bývalý prezident republiky Václav Havel, který radar považoval za bezpečnostní opatření, které je pro Evropu i pro Spojené státy velmi důležité. Havel také zdůraznil, že v tomto případě by neměly být poskytnuty žádné ústupky Ruské federaci, která dlouhodobě vystupovala proti výstavbě vojenské základny (MZV 2007c: 41).

Téma výstavby amerického radaru na území České republiky přestalo dominovat české zahraniční politice až v roce 2009, když prezident Spojených států amerických Barack Obama rozhodl o zrušení plánované výstavby radaru v České republice. Toto rozhodnutí bylo některými českými politiky chápáno jako ústupek vůči Rusku a Íránu (Střítecký 2010: 93–94). V témže roce také Korejská lidově demokratická republika provedla další jaderný test. Ministr zahraničních věcí Jan Kohout poskytl k této příležitosti prohlášení, ve kterém odsoudil zkoušku jaderného zařízení a tento čin označil za hrozbu mezinárodní stability a míru. Tímto aktem také došlo k porušení deklarace o denuklearizaci, která byla mezi Severní a Jižní Koreou uzavřena v roce 1991. Mimo jiné byla porušena rezoluce Rady bezpečnosti OSN, na což by podle Jana Kohouta mělo mezinárodní společenství reagovat (MZV 2009b).

Prohlášení Ministerstva zahraničních věcí bylo formulováno také po vypuštění raket dlouhého doletu z Korejské lidově demokratické republiky v roce 2012. Tento akt byl opět důrazně odsouzen, protože zvýšil napětí v regionu. Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve svém prohlášení vyzvalo KLDR k dodržování mezinárodních závazků a rezolucí (MZV 2012).

Ve druhé polovině roku 2013 se konalo jednání na vysoké úrovni k jadernému odzbrojení, kterého se zúčastnil český předseda vlády Jiří Rusnok. Česká republika podpořila na půdě Valného shromáždění OSN Smlouvu o všeobecném zákazu jaderných zkoušek. Podle Rusnoka měla tato smlouva posílit mezinárodní bezpečnost, která byla narušena v souvislosti s nedávnými jadernými zkouškami Korejské lidově demokratické republiky (MZV 2013: 199–200). V souvislosti s těmito jadernými zkouškami schválila Rada bezpečnosti OSN přísnější sankce vůči KLDR. Přísnější sankce zasáhly zejména ekonomickou spolupráci s Korejskou lidově demokratickou republikou. Členské země OSN by měly přerušit finanční převody, které by mohly mít za následek vyzbrojování KLDR. Nově došlo také k omezení vývozu luxusního zboží do země, což se týká například jachet, aut nebo drahých kamenů. Společnosti a jednotlivci z KLDR, jejichž účty by měly být zablokovány, je možné najít na rozšířeném seznamu. Větší kontrole by měli být podrobeni také severokorejští diplomaté působící v zahraničí (Česká televize 2013).

4 Ekonomická spolupráce

4.1 Ekonomická situace v KLDK

Ekonomická spolupráce s Korejskou lidově demokratickou republikou není právě snadná, protože totalitní vláda země není ochotná otevřít svou ekonomiku světu. Ačkoliv od roku 2002 proběhlo několik reforem, které měly postupně otevřít severokorejský trh, vláda následně podnikla několik kroků zpět k úplné vládní kontrole trhu. Občané země získávají potraviny prostřednictvím vládních dodávek, na kterých jsou zcela závislí. Průmyslová kapacita, která zde byla v minulosti s pomocí Sovětského svazu a dalších zemí Východního bloku vybudována, je nyní neudržitelná z důvodu nedostatku financí potřebných k údržbě technického vybavení. Prostředky potřebné k dosažení ekonomické stability KLDK raději investuje do zbrojního průmyslu, což je zejména kvůli vývoji zbraní hromadného ničení velmi nákladné (MZV 2015b).

Hlavními vývozními artikly země jsou mořské produkty, nerostné suroviny, výrobky ze strojírenské oblasti, textilie a chemikálie. Významnou položku v případě devizových příjmů země tvoří vývoz zbraňových systémů. Sankční opatření ze strany OSN mělo na vývoz zbraní dopad a došlo k poklesu zisků z této vývozní položky (MZV 2015g).

Je téměř nemožné zjistit informace o státním rozpočtu Korejské lidově demokratické republiky, protože tato informace je tajná a nedochází ke zveřejňování rozpočtu. Jedním z problémů země je velká zadluženost a neschopnost či neochota splácet dluhy. Mezi hlavní věřitele patří Ruská federace, Čínská lidová republika, ale také nadnárodní společnosti, jako například společnost Shell Oil (MZV 2015c). Jedním z věřitelů je také Česká republika, jejíž pohledávky činí přibližně 4 miliony amerických dolarů. Vyrovnaní tohoto dluhu je smluvně ošetřeno Obchodní dohodou mezi vládami ČSFR a KLDK z roku 1990 a Dodatkem k dohodě z roku 1992. V roce 2001 bylo uskutečněno jednání mezi Ministerstvem financí a Korejskou bankou. Na základě tohoto jednání došlo k podepsání memoranda a dluh byl rozdělen na rublovou a dolarovou část.

V následujícím roce vyjádřila Česká republika žádost o uspořádání dalšího jednání, na kterém by byly řešeny otázky vzájemných vztahů, včetně otázky splacení dluhu (Revue Politika 2006). Mezi dokumenty ošetřující severokorejský dluh České republiky patří také zápis jednání mezi Ministerstvem financí ČR a Ministerstvem financí KLDR, které proběhlo v roce 2010 v Praze (MZV 2015e). Na tomto jednání byly diskutovány představy obou zemí o možném vyrovnání dluhu a ukázalo se, že tyto představy jsou značně rozdílné. KLDR nabídla České republice urovnání 5 % z dluhu, a to formou dodávek ženskenu (MZV 2015c).

Ekonomická situace země je výrazně ovlivňována již zmíněnými sankcemi, které byly na zemi uvaleny ze strany OSN i ze strany jednotlivých států, kterými jsou například Korejská republika nebo země Evropské unie. Hlavním spojencem Korejské lidově demokratické republiky je Čínská lidová republika, na které se KLDR stává ekonomicky závislá (MZV 2015f). Obchodní výměna s Čínskou lidovou republikou je výrazně nevyrovnaná a z pohledu Korejské lidově demokratické republiky se jedná o jednostrannou závislost. ČLR se soustředí na vývoz výrobků s vyšší přidanou hodnotou, čehož není KLDR z důvodu hospodářské zaostalosti schopna. Z tohoto důvodu je hlavním vývozním artiklem z KLDR uhlí a železná ruda, zatímco ČLR do země dováží průmyslové výrobky. Dále lze zaznamenat obchodní výměnu s Korejskou republikou, která probíhá zejména v důsledku činnosti průmyslového komplexu Keasong, který země sdílejí. Průmyslový komplex Keasong, známý pod zkratkou KIC (Keasong Industrial Complex), funguje od roku 2004 na území KLDR. V této oblasti působí jihokorejské firmy, ve kterých jsou zaměstnáváni severokorejští pracovníci. V roce 2013 došlo ke stažení severokorejských pracovníků a komplex byl dočasně uzavřen. Téhož roku byl KIC opětovně uveden do provozu a KLDR slíbila, že se situace nebude opakovat. Tento projekt považuje řada zemí, včetně Korejské republiky, za politicky sporný, protože ačkoliv pomáhá udržovat stabilitu na poloostrově, je významným zdrojem příjmů severokorejského režimu (MZV 2015g).

Určitá obchodní výměna probíhá také mezi Korejskou lidově demokratickou republikou a Evropskou unií. V těchto obchodních vztazích je nejvýznamnějším partnerem KLDŘ Německo. Dovoz i vývoz Evropské unie je podobný. Hlavními obchodními komoditami jsou textilie, chemikálie a přepravní zařízení. V rámci sankčních opatření vůči KLDŘ byl Evropskou komisí sepsán jmenný seznam jednotlivců, jejichž vstup je na území států Schengenské dohody omezen. V souladu s těmito opatřeními byl také omezen obchod s některými severokorejskými subjekty (MZV 2015g).

4.2 Obchodní příležitosti v KLDŘ

Korejská lidově demokratická republika se v Indexu ekonomické svobody⁷ pro rok 2015 umístila na 178. místě a patří jí tedy poslední místo v žebříčku. Země získala pouze 1,3 bodu, čímž výrazně zaostává i za předposlední Kubou, která získala 29,6 bodů. Česká republika se v tomto indexu umístila na 24. místě se ziskem 72,5 bodů (The Heritage Foundation 2015a). Umístění KLDŘ na posledním místě dokazuje, že se jedná o zemi s nejméně svobodnou ekonomikou a jedná se tedy o prostředí, které není příliš příznivé pro podnikání a investice. Jedním z hlavních problémů je korupce, která se zde vyskytuje na všech státních úrovních. Dalším z problémů je neexistence efektivního daňového systému (The Heritage Foundation 2015b). Většina zemí má obavy investovat v KLDŘ zejména kvůli nepředvídatelnosti tamního režimu. Ačkoliv země zavedla některé legislativní reformy, její snaha přivést zahraniční investory se nesečkala s přílišným úspěchem, protože vynutitelnost práva je pro soukromé investory stále téměř nemožná (MZV 2015d).

Další z překážek pro zahraniční investory je neexistence volného trhu v Korejské lidově demokratické republice. Vláša kontroluje veškerý vývoz i dovoz a určuje poptávku i produkci domácího trhu (MZV 2015h). Vláša kontroluje také veškerý mezinárodní obchod a investice. Účast zahraničních aktérů je zde povolena pouze prostřednictvím zvláštních ekonomických zón. Investice v těchto zónách jsou

⁷ *Index of Economic Freedom* je každoročně vydáván americkou výzkumnou a vzdělávací společností The Heritage Foundation.

schvalovány případ od případu (The Heritage Foundation 2015b). Pokud se v KLDR vyskytují zahraniční investice, pak zejména v odvětvích jako je těžba nerostných surovin, z nichž nejvýznamnější je těžba uhlí a železných rud. Investory v KLDR jsou zejména Čínská lidová republika, Japonsko a Korejská republika. Česká republika doposud nemá příliš zkušeností s investicemi v KLDR (MZV 2015d). Pokud v zemi působí zahraniční podniky, soustředí se spíše na vývoz, než na zásobení vnitřního trhu. Obyvatelstvo KLDR není příliš koupěschopné, což je způsobeno nízkými platy. Pokud chce zahraniční firma začít podnikat v KLDR, je nezbytné její připojení k severokorejskému podniku. Joint venture je jediná povolená forma podnikání pro zahraniční subjekty (MZV 2015h). Dosud nebyla zaznamenána přítomnost českého podniku formou joint venture v Korejské lidově demokratické republice. Pokud je navázán vztah zahraničního subjektu s místní firmou, úkolem zahraničního subjektu je zejména dodávat technologie a kapitál a know-how (MZV 2015e). Prodej výrobků a dodání pracovní síly, stejně jako výši platů nebo délku pracovní doby, má na starost firma místní. Zaměstnanci firem jsou povětšinou obyvatelé Korejské lidově demokratické republiky. Pokud v zemi působí cizinci, jedná se zejména o diplomaty nebo pracovníky humanitárních organizací (MZV 2015h). Ve skutečnosti nebyla zaznamenána poptávka cizinců po zaměstnání v KLDR. Pokud by taková poptávka existovala, nebylo by jí vyhověno, protože cizinci nemají možnost ucházet se v KLDR o zaměstnání. Česká republika v minulosti umožňovala zaměstnávání pracovníků z KLDR v českých společnostech. Dělnice z KLDR mohly nalézt uplatnění například v oděvnických a obuvnických podnicích (MZV 2015e). Jednou z firem, kde mohly severokorejské dělnice najít uplatnění, je textilka Kreated. Tato italská společnost sídlící ve středočeském Žebráku zaměstnávala přibližně 50 žen z KLDR. Tyto pracovnice se do České republiky dostaly poté, co společnost Kreated oslovila firmu na hledání zaměstnanců, která jí sehnala právě zaměstnankyně z Korejské lidově demokratické republiky. Často se však diskutovalo o porušování lidských práv, protože dělnice byly údajně pod dohledem dvou severokorejských strážníků, nesměly nikomu poskytnout rozhovor, ani jít samy nakoupit. Podle ředitelky společnosti Kreated dokonce

dělnice odevzdávaly většinu vydělaných peněz severokorejské ambasádě. Potvrzení přímo od dělnic nebylo možné získat, protože mezi ženami panoval strach poskytnout jakékoliv informace. Severokorejská ambasáda se k případu také odmítla vyjádřit (Kundra 2004). V současné době je takové působení znemožněno zákazem udělování víz severokorejským pracovníkům (MZV 2015e).

4.3 Ekonomické vztahy ČR a KLDR

Mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou bylo podepsáno několik bilaterálních dohod, z nichž některé jsou platné i v současné době. Mezi takové dohody patří například Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Korejské lidově demokratické republiky o podpoře a vzájemné ochraně investic, která byla podepsána v Pchjongjangu v roce 1998. Nejnověji uzavřenou dohodou je Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Korejské lidově demokratické republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňových úniků v oboru daní z příjmu a z majetku. K podepsání této smlouvy došlo v březnu 2005 v Praze a v platnost vstoupila v prosinci téhož roku (MZV 2015e).

V rámci obchodní výměny mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou je ze strany KLDR znatelný zájem o takové vývozní artikly, jako jsou repasované veřejné dopravní prostředky (zejména tramvaje), dále energetická zařízení a přístroje využívané v hutním průmyslu nebo také potravinářské a zemědělské stroje (MZV 2015e).

V první vydané Zprávě o zahraniční politice České republiky, která shrnovala zahraničně politické vztahy ČR v letech 1998 a 1999, je uvedeno, že ve zkoumané době neexistovala významná ekonomická a obchodní výměna s Korejskou lidově demokratickou republikou. Bylo zaznamenáno pouze několik vzájemných výměn, kdy KLDR měla zájem zejména o výrobky ze strojírenského průmyslu, dopravní prostředky, sklo a textilie. Do České republiky byly dováženy nerostné suroviny, kožešiny a výrobky tradiční medicíny. Ve zmíněném období byla ze strany České

republiky poskytnuta humanitární pomoc ve výši 4 milionů korun českých. Tuto sumu obdržela organizace KEDO (Korean Energy Development Organisation), která ji měla využít při výstavbě jaderné elektrárny. Další humanitární pomoc byla poskytnuta formou dodávky ovocných stromů (MZV 2000b: 151).

Rozvojová pomoc byla Korejské lidově demokratické republice poskytnuta i v následujících letech. Tato pomoc byla poskytnuta za účelem obnovy zemědělství v zemi. Na dodávku ovocných stromů bylo navázáno dodávkou sazenic vinné révy. Tuto formu pomoci považovala Česká republika za efektivní a chtěla v ní pokračovat i v následujících letech. Mírný nárůst byl zaznamenán také v oblasti obchodní výměny, ačkoliv stále zůstávala na nižší úrovni. Vývoz a dovoz zůstal prakticky neměnný, stále se obchodovalo se stejnými produkty, ale došlo k navýšení vývozu. Česká republika projevila snahu rozšířit spolupráci a začít do KLDL dovozet produkty potřebné při výstavbě jaderných reaktorů, která byla financována organizací KEDO⁸ (MZV 2001:155).

V následujících letech začaly být vztahy s Korejskou lidově demokratickou republikou intenzivnější. Česká republika se prostřednictvím spolupráce snažila zapojit KLDL do dialogu s mezinárodním společenstvím a tím přispět ke zlepšení situace v zemi. Hlavními vývozními artikly České republiky byly v tomto období obráběcí stroje a obuv, dovoz zahrnoval zejména automobilové a elektrotechnické komponenty a plastové výrobky (MZV 2004e: 150).

Velmi intenzivní obchodní výměna mezi ČR a KLDL byla zaznamenána v roce 2004, kdy se vývoz z České republiky téměř zčtyřnásobil. Hlavními artikly, o které byl v KLDL zájem, se staly osobní dopravní prostředky, ale také železné dráty a sportovní potřeby. Stoupající tendence byly zaznamenány také u dovozu z Korejské lidově demokratické republiky, který se oproti předchozím letům

⁸ *Korean Peninsula Energy Development Organisation* byla založena v roce 1995 v reakci na uzavření dohody mezi KLDL a Spojenými státy. Dohoda zavazovala KLDL k zastavení vývoje jaderné zbraně a Spojené státy deklarovaly výstavbu nových jaderných reaktorů v KLDL. Zakládajícími členy byly Spojené státy, Korejská republika a Japonsko. Česká republika se k organizaci připojila v roce 1999.

ztrojnásobil. Dovážely se zejména elektrotechnické výrobky a komponenty, ale také fotopřístroje a chemikálie (MZV 2005d: 168).

Ekonomické vztahy České republiky a Korejské lidově demokratické republiky byly výrazně ovlivněny vývojem severokorejského jaderného programu. Zatímco některé oblasti se rozvíjely i nadále, u jiných byl rozvoj pozastaven z důvodu složité zahraničněpolitické situace. Zatímco vývoz z ČR rostl, dovoz z KLDR klesal na úplné minimum. Některé české komodity, například průmyslové spotřební zboží, nápoje a tabák, se staly v KLDR velmi žádanými (MZV 2007d: 314).

V následujících letech se ukázalo, že nárůst vývozu v roce 2006 nebyl počátkem stoupající tendence, ale pouze ojedinělým výkyvem. Z pohledu České republiky bylo saldo obchodní výměny mezi ČR a KLDR dlouhodobě pasivní. I přes nepříznivě se vyvíjející obchodní výměnu zůstala Česká republika aktivní v poskytování humanitární pomoci Korejské lidově demokratické republice. Konkrétně se jednalo například o 500 000 Kč, které byly poskytnuty v roce 2007 na léky, které měly pomoci obyvatelstvu postiženému povodněmi. Humanitární pomoc byla distribuována prostřednictvím Mezinárodní federace společností Červeného kříže a Červeného půlměsíce (MZV 2008: 300).

Již několikrát byla zaznamenána snaha České republiky pomoci KLDR s řešením nepříznivé hospodářské situace v zemi. V rámci rozvojové pomoci se ČR snaží aktivně školit severokorejské odborníky tak, aby země byla schopna fungovat bez přílišné pomoci zahraničních aktérů. V dubnu 2009 se tak konal v pořadí již druhý seminář pro ekonomické experty z Korejské lidově demokratické republiky. Seminář byl organizován Ministerstvem zahraničních věcí ČR a institutem CERGE Univerzity Karlovy. Severokorejští ekonomové, v jejichž čele stál generální tajemník Hospodářské komory KLDR Ri Sok-il, měli v rámci semináře možnost vyslechnout několik přednášek, které byly věnovány různým tématům. Měli tak možnost dozvědět se informace o ekonomickém vývoji a zahraničním obchodu České republiky nebo také o zásadách volného trhu v rámci Evropské

unie. Mimo jiné mohli zjistit, jak fungují významné české podniky jako je Zetor Brno či Plzeňské pivovary (MZV 2009a).

Velký úspěch zaznamenala v roce 2014 královéhradecká společnost ZVU Potez. KLDR oslovila tuto firmu, protože měla zájem o dodávku kompletního pivovaru. Ten by měl být provozován na hranicích s Čínou a Ruskem, kde leží průmyslová zóna. Česká firma dodala do KLDR kromě vybavení také suroviny pro přípravu tradičního českého piva. Ačkoliv je z důvodu sankčních opatření vůči KLDR zakázán vývoz určitých výrobků a součástí do země, došlo ke shodě, že vývoz pivovaru by neměl být v rozporu s těmito opatřeními. Úspěch společnosti ukázal, že ačkoliv proniknout na severokorejský trh je velmi obtížné, nemusí to být nemožné. Obchodní ředitel společnosti přiznal, že obchodní vztahy s KLDR nejsou jednoduché a je důležité dodržovat jiná pravidla než při obchodu s evropskými zeměmi (Rambousková 2014).

Jednou z překážek intenzivnější obchodní výměny je častá neochota splácet závazky ze strany Korejské lidově demokratické republiky. KLDR je v současnosti zařazena mezi nepojistitelné země, proto nelze uvažovat o poskytnutí úvěru. V současné době by také nemělo docházet k poskytování rozvojové pomoci Korejské lidově demokratické republice, a to v souladu s vnitřními dohodami v rámci Evropské unie (MZV 2015e).

5 Spolupráce v oblasti kultury a školství

5.1 Kulturní spolupráce

Kulturní spolupráce mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou je významně ovlivněna severokorejským režimem. V KLR platí řada ideologických omezení, které se vztahují také na kulturní výměnu s jinými zeměmi. Z tohoto důvodu nelze zaznamenat jakoukoliv kulturní výměnu na komerční bázi. Významnou roli v kulturní výměně mezi ČR a KLR hraje české velvyslanectví v Pchjongjangu, které se snaží přibližovat českou kulturu severokorejské společnosti. Velvyslanectví České republiky za tímto účelem pořádá výstavy či filmová promítání (MZV 2015k). První dohoda týkající se kulturní spolupráce byla podepsána v roce 1956 a jednalo se o Dohodu o kulturní spolupráci mezi vládou Československé republiky a vládou Korejské lidově demokratické republiky (MZV 2015f).

Společnost v České republice měla možnost poznat kulturní a společenské zvyklosti Korejské lidově demokratické republiky prostřednictvím informací několika novinářů, kteří měli možnost navštívit KLR (MZV 2006d: 179). Na základě jedné z návštěv KLR vznikla také výstava fotografií Tomáše Svobody, která nesla název „Ženy Severní Koreje“. Tuto výstavu si návštěvníci mohli prohlédnout ve Veletržním paláci Národní galerie v Praze v roce 2006 (MZV 2007d: 315). Na fotografiích byly zachyceny obrázky severokorejských žen, které se účastnily oslav uspořádaných k výročí komunistické strany. Mimo tanečnic předvádějících pečlivě nacvičená vystoupení, byly zachyceny také vojínky pochodující v přesných zástupech. Tématika fotografií byla velmi ovlivněna cenzurou severokorejského režimu, protože fotograf neměl možnost zachytit nic jiného, než co mu povolil přidělený průvodce (Čechlovská 2006).

Česká veřejnost měla v roce 2006 možnost poznat, kromě fotografií z KLR, také severokorejskou hudbu. Na základě pozvání předsedy Poslanecké sněmovny Lubomíra Zaorálka navštívil Českou republiku dětský umělecký sbor z Korejské lidově demokratické republiky (MZV 2007d: 314).

Severokorejská veřejnost měla možnost nahlédnout do české historie prostřednictvím výstavy o památkách UNESCO nacházejících se v České republice. Tato putovní výstava byla k vidění v roce 2007 v severokorejských městech Pchjongjang, Nampcho a Wonsan, kde sklídila velký úspěch (MZV 2008: 300).

Korejská lidově demokratická republika projevila zájem seznámit se s historií českého pivovarnictví. Proto zde byla v roce 2008 představena putovní výstava s názvem „Historie českého piva“, kterou mohli zájemci navštívit v hlavním městě Pchjongjangu, ale také ve městech Nampcho, Wonsan a Hamhung (MZV 2009d: 327).

Obyvatelé Korejské lidově demokratické republiky měli v roce 2008 možnost shlédnout dva české filmy. V rámci Pchjongjangského mezinárodního filmového festivalu byl promítnut film Nicholas Winton – Síla lidskosti a komedie Vratné lahve (MZV 2009d: 327). Úspěch zaznamenal zejména film Vratné lahve režiséra Jana Svěráka, který sklídl úspěch nejen u diváků, ale také u odborné poroty. Film byl představen za účasti pracovníků českého velvyslanectví v Pchjongjangu. Úspěch je hodnocen na základě toho, že film dokázal pobavit severokorejské publikum. Je obecně známo, že severokorejská znalost evropských reálií je na minimální úrovni. Z tohoto důvodu nebyl v Korejské lidově demokratické republice film přeložen jako Vratné lahve, ale jako Prázdné lahve, protože místní se se systémem vracení lahví nikdy neseekali. Česká komedie byla oceněna Zvláštní cenou mezinárodní poroty (MZV 2010b). Během následujícího Pchjongjangského mezinárodního filmového festivalu v roce 2010 byl severokorejským divákům představen český snímek Tobruk (MZV 2011f: 305). Český válečný film vyprávějící o českém vojákově bojujícím v severní Africe dokázal během svého promítání zaplnit celý sál. Ačkoliv severokorejská diváci neměli přílišné povědomí o historických souvislostech, film je dokázal zaujmout svým zpracováním a kvalitním hereckým obsazením (MZV 2010a).

Dalším kulturním odvětvím, ve kterém byly navázány kontakty, je výtvarnictví. V České republice je od roku 1967 každoročně pořádána Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice (MDVV). Tato tradice byla založena k uctění památky obce Lidice a dětí, které zde, či ve válečných konfliktech, přišly o život. Původně se jednalo o výstavu národní, status mezinárodní výstavy získala v roce 1973 a od té doby se výstavy účastní každoročně děti z různých zemí (MDVV – Lidice 2015). Korejská lidově demokratická republika se výstavy zúčastnila poprvé v roce 2008. Výstavy se účastnila základní škola z Pchjongjangu a okresní škola v Ončchonu. Celkem získali studenti těchto škol sedm ocenění, která jim byla předána velvyslancem na půdě ončchonské školy. Předávání ocenění, medailí a dárkových předmětů se uskutečnilo za účasti pracovníků Socialistické ligy mládeže, Ministerstva zahraničních věcí KLDŘ, starosty Ončchonu a ředitele školy. Zástupci ončchonské školy, stejně jako český zastupitelský úřad v Pchjongjangu, usilovali o možnosti spolupráce v následujících ročnících výstavy. Angažmá v následujících ročnících záleželo na rozhodnutí Socialistické ligy mládeže (SLM), které se nelíbila spojitost výstavy s Českou republikou a snažila se zabránit českým představitelům v předávání cen. Ceny by měly být předány pracovníkům SLM, kteří je dále předají oceněným. Pracovníci České televize projevíli zájem účastnit se předávání cen mladým umělcům a pořídit z něj videozáznam, ale žádost o víza byla zamítnuta (Juchelka 2009).

Děti z KLDŘ se soutěže účastnily i v následujících třech ročnících. Vítězové soutěže z roku 2009 byli oceněni až v dubnu následujícího roku, protože KLDŘ povolila uspořádání ceremoniálu až po půlročním naléhání ze strany zástupců České republiky. Ocenění předávali zaměstnanci českého zastupitelského úřadu v Pchjongjangu, ale na žádost severokorejských představitelů bylo přítomno pouze minimum osob. Korejská lidově demokratická republika stále usilovala o eliminaci zahraničních faktorů výstavy (Juchelka 2010).

V roce 2011 bylo severokorejské hlavní město Pchjongjang místem konání Mistrovství světa v taekwondu. Tohoto mistrovství se zúčastnila také početná delegace Českého svazu Taekwon-Do ITF. Reprezentanti České republiky

zaznamenali úspěch v několika disciplínách a mimo jiných ocenění si odvezli také pohár pro nejúspěšnější tým mistrovství světa. Během závěrečného ceremoniálu se s českými reprezentanty v taekwondu setkali zástupci českého zastupitelského úřadu v Pchjongjangu (MZV 2011a).

Obyvatelé Korejské lidově demokratické republiky měli možnost o něco lépe poznat Českou republiku prostřednictvím série výstav s názvem „Krásy a tajemství České republiky“. Série výstav byla v Pchjongjangu uvedena v září roku 2011 a úvodního slova se ujal velvyslanec České republiky v Pchjongjangu Ing. Dušan Štrauch, CSc. Ten ve své úvodní řeči připomněl důležité historické události a vzpomněl na prezidenta T. G. Masaryka a na jeho demokratické zásady, které ovlivnily budoucí vývoj země. Výstava představila českou kulturu a historii. Návštěvníci mohli sledovat vývoj země od pravěku až do roku 1918, kdy vznikla samostatná a demokratická Československá republika. Severokorejsí návštěvníci prokázali zájem o Českou republiku a výstava se těšila velké návštěvnosti (MZV 2011e).

V únoru letošního roku měli lidé zájímající se o život bývalého vůdce Korejské lidově demokratické republiky Kim Čong-ila možnost navštívit výstavu nesoucí název „Ke dni zářící hvězdy – neboli ke dni narození věčného generálního tajemníka Korejské strany práce, soudruha Kim Čong-ila“. Tuto výstavu zorganizoval místopředseda Komunistické strany Čech a Moravy Petr Šimůnek a konala se v pražském sídle KSČM. Expozice byla vytvořena na počest jmenování nového velvyslance KLDK v Praze, Kim Pchjong-ila, který je nevlastním bratrem právě Kim Čong-ila. Výstava si našla velké množství kritiků, mezi kterými jsou i někteří členové KSČM. Expozice oslavující život Kim Čong-ila a severokorejských pracujících neukázala návštěvníkům všechna fakta o zemi. Mezi fotografiemi se nevyskytovaly informace o hladomoru, koncentračních táborech či o popravách politických vězňů (Mikoláš – Malínská – Sedláčková 2015). Pouhé dva dny po uvedení výstavy byla změněna tematika výstavy a novým tématem se stal život v Korejské lidově demokratické republice. Pozměnění výstavy schválilo i vedení KSČM, které odmítlo jakoukoliv spojitost mezi stranou a původní formou

výstavy. Spolu se změněnou tematikou výstavy byl odstraněn název výstavy i fotografie bývalého vůdce KLDŘ. Název výstavy zůstal po změně nejasný (Barochová 2015).

Rozvoj intenzivnější kulturní spolupráce je ovlivněn značnou vzdáleností České republiky a Korejské lidově demokratické republiky, ale také nedostatečným množstvím finančních prostředků (MZV 2000b: 151).

Korejská lidově demokratická republika se stala námětem pro několik filmů a dokumentů. Jedním z příkladů je snímek režisérky Lindy Jablonské. Ta se rozhodla pro návštěvu KLDŘ poté, co se na festivalu Jeden svět setkala se severokorejským uprchlíkem, který jí řekl, že pro obyvatele KLDŘ je velmi důležitý zájem médií. Právě zájem médií by podle něj mohl přispět ke zhroucení severokorejského režimu (Vítejte v KLDŘ 2015b). Film nesoucí název „Vítejte v KLDŘ“, vypráví příběh o české cestovní kanceláři, která mezi svými zájezdy nabízí také poznávací zájezd do KLDŘ. Snímek dále sleduje cestu několika českých turistů, kteří se do KLDŘ vydávají a poznávají zemi. Od roku 1989 se jedná teprve o druhou skupinu českých turistů, kterým bylo umožněno navštívit zemi. Poznání samozřejmě není úplné, protože mohou vidět jen to, co představitelé země chtějí, aby viděli. Během cesty se turisté nesmějí vzdálit od průvodce, oslovovat místní nebo používat telefony a číst zakázaný tisk (Vítejte v KLDŘ 2015a).

5.2 Spolupráce v oblasti školství a vědy

S Korejskou lidově demokratickou republikou nebyla doposud zaznamenána žádná významnější spolupráce v oblasti vědy. Jediná dohoda týkající se této oblasti je závazek oboustranné podpory spolupráce mezi vysokými školami. V rámci dohod mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou je povolena výměna akademických pracovníků, kteří mohou v zahraničí pobýt až jeden měsíc a mohou zde realizovat svůj výzkum, studovat, či přednášet na příslušných univerzitách. Obyvatelé České republiky, kteří by se chtěli takovému

stáže zúčastnit, musí podat žádost, kterou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR předá prostřednictvím zastupitelského úřadu ke schválení příslušným představitelům Korejské lidově demokratické republiky (MZV 2015k).

První aktivity týkající se spolupráce v oblasti školství byly ze strany Korejské lidově demokratické republiky zaznamenány v roce 2003. V tomto roce bylo českým studentům poprvé umožněno zúčastnit se stáže v KLDR. Severní Korea poskytla dvě půlroční jazykové stáže. Česká republika poskytla čtyřem studentům z KLDR vysokoškolská stipendia a další tři stipendia na Letní školu slovanských studií (MZV 2004e: 150).

V roce 2008 byl podepsán Program spolupráce mezi MŠMT ČR a MŠ KLDR, který je základním dokumentem upravujícím spolupráci v oblasti školství mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou. Dokument byl platný do roku 2011. Na základě Programu spolupráce byla každoročně poskytnuta stipendia dvěma severokorejským studentům, kteří zde mohli studovat na příslušné vysoké škole. Kromě stipendií pro studenty vysokých škol byla poskytována také stipendia na Letní školu slovanských jazyků. KLDR měla na základě dohody poskytnout každoročně jazykové kurzy čtyřem českým studentům, ale v roce 2009 tuto možnost neposkytla. V důsledku porušení závazku ze strany KLDR probíhala jednání, která měla vést k obnovení spolupráce od roku 2010 (MZV 2015k). Na Program spolupráce platný do roku 2011 bylo navázáno podepsáním Akčního plánu na léta 2011-2013 mezi Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Ministerstvem zahraničních věcí KLDR. Akční plán byl podepsán 24. března 2011 v KLDR a Ministerstvo zahraničních věcí ČR zde bylo zastoupeno velvyslancem České republiky v KLDR Ing. Dušanem Štrauchem, CSc (MZV 2011d).

Český zastupitelský úřad v Pchjongjangu podporuje (mimo jiné) rozvoj a šíření českého jazyka v Korejské lidově demokratické republice. Studenti z KLDR se mohou s českým jazykem seznámit prostřednictvím katedry bohemistiky, která se

nachází na Univerzitě cizích jazyků v Pchjongjangu. Katedru pravidelně navštěvuje čtyři až pět studentů a jejich studium trvá pět let. V roce 2010 se s profesory a studenty katedry bohemistiky setkali zástupci zastupitelského úřadu a předali jim didaktické pomůcky, které by jim měli pomoci v dalším studiu českého jazyka. Severokorejští studenti měli možnost představit svou znalost češtiny a pohovořit o svém studiu tohoto jazyka. Profesorka Rjo Sung-gu převzala vyznamenání za přínos pro rozvoj češtiny v KLR. Česká republika je dlouhodobým partnerem katedry bohemistiky v Pchjongjangu (MZV 2010d).

V roce 2011 se první dvě české studentky zúčastnily jednoměsíčního kurzu korejštiny v Korejské lidově demokratické republice. Studentky koreanistiky na Univerzitě Karlově v Praze měly během svého pobytu možnost studovat na Kim Ir-senově univerzitě, ale také poznat kulturu a život v Korejské lidově demokratické republice. České koreanistky se během studijního pobytu setkaly také se severokorejskými studenty bohemistiky (MZV 2011b).

Poté, co jedna ze studentek, Nina Špitálníková, navštívila Korejskou lidově demokratickou republiku ještě jednou v roce 2012, shrnula své poznatky v knize, kterou nazvala „Propaganda v KLR: funkce, metody a vývoj“. Text byl původně sepsán jako bakalářská práce v rámci studia koreanistiky na Univerzitě Karlově v Praze, ale správní radu zaujala práce natolik, že později byla vydána jako kniha. Jak již název napovídá, kniha se věnuje propagandě v Korejské lidově demokratické republice a je rozdělena do tří kapitol, kdy první kapitola je věnována postavě Kim Ir-sena a ideologii čučche, další se zabývá vztahem propagandy a severokorejské literatury a poslední část je věnována médiím, která jsou jedním z hlavních prostředků, které vláda země využívá k šíření propagandy (Špitálníková 2013).

6 Závěr

Ve vztahu mezi Českou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou lze zaznamenat více či méně intenzivní spolupráci ve všech třech segmentech, tedy v politické, ekonomické i kulturní oblasti. Spolupráce v oblasti politické zahrnuje zejména setkávání představitelů obou zemí. Zástupci České republiky se prostřednictvím těchto jednání snaží zlepšit lidskoprávní situaci v zemi, ale také pomoci při řešení bezpečnostní krize, která je spojena zejména s vývojem severokorejských jaderných zbraní. Spolupráce v ekonomické oblasti není příliš intenzivní, což je způsobeno uzavřeností severokorejského trhu, ale také neochotou Korejské lidově demokratické republiky splácet své závazky. Velmi zajímavá byla výměna pracovních sil, kterou jsme mohli v minulosti zaznamenat. Dokud nebyl vyhlášen zákaz udělování víz pracovníkům z KLDR, mohlo několik severokorejských dělnic nalézt uplatnění v českých oděvnických a obuvnických společnostech. V poslední z oblastí, tedy v oblasti kultury a školství, je zaznamenána poměrně intenzivní spolupráce. Tuto spolupráci iniciuje a zprostředkovává zejména zastupitelský úřad v Pchjongjangu, který prostřednictvím několika výstav seznámil severokorejskou veřejnost s životem v České republice. Obyvatelé České republiky měli možnost poznat blíže KLDR prostřednictvím výstavy fotografií Tomáše Svobody nebo prostřednictvím dokumentu ze severokorejského prostředí „Vítejte v KLDR“ režisérky Lindy Jablonské. Ze spolupráce v oblasti školství je důležité zmínit možnost stáží, kterou již několik českých i severokorejských studentů využilo.

Hlavním aktérem zahraniční politiky vůči Korejské lidově demokratické republice je Ministerstvo zahraničí ČR, které je aktivní zejména prostřednictvím Zastupitelského úřadu v Pchjongjangu. Zastupitelský úřad je nejčastějším aktérem ve vztazích týkajících se oblasti kultury a školství. Dalšími aktéry, kteří se v těchto vztazích angažují, jsou zástupci Poslanecké sněmovny a Senátu České republiky. Severokorejskou problematikou se také často zabýval bývalý prezident České republiky Václav Havel.

Cíle zahraniční politiky České republiky vůči KLDR lze rozdělit do tří kategorií, tedy na cíle krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Prostřednictvím krátkodobých cílů, za které lze považovat pořádání kulturních událostí v zemi, se Česká republika snaží dosáhnout střednědobého cíle, kterým je vzdělávání severokorejské veřejnosti. Prostřednictvím vzdělávání veřejnosti lze dosáhnout dlouhodobého cíle, kterým je změna režimu a zajištění dodržování lidských práv v KLDR. Pro dosažení těchto cílů využívá Česká republika zejména diplomatické prostředky, kdy se prostřednictvím bilaterálních dohod a jednání snaží působit na režim v zemi. V souvislosti se severokorejským jaderným programem byly využity ekonomické prostředky v podobě sankcí, které byly na KLDR uvaleny.

Dle mého názoru je Česká republika ve své zahraniční politice vůči Korejské lidově demokratické republice poměrně aktivní, pokud vezmeme v potaz, že v případě KLDR se jedná o zemi vzdálenou a velmi uzavřenou okolnímu světu. Česká republika je jednou z mála zemí, které mají v KLDR své velvyslanectví, čehož využívají další země a objevují se žádosti o pomoc při řešení bezpečnostní situace na Korejském poloostrově ze strany Japonska či Korejské republiky. Česká republika je aktivní také v rámci mezinárodních fór, kde se často k situaci v Korejské lidově demokratické republice vyjadřuje. V rámci Rady OSN pro lidská práva Česká republika několikrát otevřeně vystoupila proti porušování lidských práv v KLDR, navrhovala možné postupy při řešení této problematiky a také podpořila řadu rezolucí, které se problematikou porušování lidských práv zabývají. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky pravidelně vydávalo prohlášení vždy, když došlo ke změně ve vývoji severokorejského jaderného programu a tyto aktivity vždy striktně odsoudilo. Na základě těchto informací lze říci, že v tomto případě došlo k potvrzení zkoumané teze, že je Česká republika ve své zahraniční politice vůči nedemokratickým zemím aktivní, což bylo zkoumáno na příkladu KLDR.

Ze strany České republiky je patrný zájem o rozšíření a zintenzivnění spolupráce. To je však znemožňováno ze strany Korejské lidově demokratické republiky, která se snaží, aby nedošlo ke zvýšení vlivu zahraničních aktérů na zemi.

V souvislosti s nově vznikající koncepcí české zahraniční politiky není úplně jasné, jakým směrem se bude česká zahraniční politika vůči nedemokratickým zemím ubírat. Lze však předpokládat, že dodržování lidských práv a existence stabilních demokratických zemí ve světě, zůstanou pro Českou republiku prioritami.

7 Použitá literatura

- Barochová, Anna (2015). Výstavu v sídle KSČM oslavující vůdce Kim Čong-ila někdo rychle změnil. *iDnes.cz*. 12. 2. 2015 (http://zpravy.idnes.cz/sidlo-kscm-vystava-kim-cong-il-dkb-/domaci.aspx?c=A150212_135149_domaci_aba, 25. 3. 2015).
- Belko, Marián (2007). Ministerstvo zahraničních věcí jako aktér české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal – Hrabálek, Martin eds., *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces* (Brno: Masarykova univerzita), s. 73–97.
- Bílková, Veronika (2009). Lidskoprávní rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2008. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 327–343.
- Bílková, Veronika (2013). Lidskoprávní rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal – Ditrych, Ondřej eds., *Česká zahraniční politika v roce 2012. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 306–320.
- CNN (2014). *North Korea Nuclear Timeline Fast Facts*. 31. 3. 2014 (<http://edition.cnn.com/2013/10/29/world/asia/north-korea-nuclear-timeline---fast-facts/>, 1. 3. 2015).
- Čechlovská, Magdalena (2006). Recenze. *Hospodářské noviny*. 1. 9. 2006 (<http://archiv.ihned.cz/c1-19204770-recenze>, 25. 3. 2015).
- Česká televize (2010). *Zástupci trojkoalice se shodli na rušení ministerstva pro evropské záležitosti*. 4. 6. 2010 (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/92011-zastupci-trojkoalice-se-shodli-na-ruseni-ministerstva-pro-evropske-zalezitosti/>, 4. 3. 2015).
- Česká televize (2013). *OSN zpřísnila sankce, KLDR znovu vyhrožuje Americe*. 7. 3. 2013 (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/217889-osn-zprisnila-sankce-kldr-znovu-vyhrozuje-americe/>, 3. 3. 2015).
- Druláková, Radka – Drulák, Petr (2007). *Tvorba a analýza zahraniční politiky* (Praha: Nakladatelství Oeconomica).
- Eckert, Carter J. – Lee, Ki-Baik a kol. (2001). *Dějiny Koreje* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny).

- Europa (2015). *The Human Rights Working Group (COHOM)* (http://eeas.europa.eu/human_rights/workgroup/index_en.htm, 10. 3. 2015).
- Euroskop (2015). *České předsednictví – úvod* (<https://www.euroskop.cz/112/sekce/ceskepredsednictvi---uvod/>, 4. 3. 2015).
- Fürst, Rudolf (2011). Dálný východ v české zahraniční politice. In: Kořan, Michal a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2010. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 260–271.
- Fürst, Rudolf (2012). Dálný východ v české zahraniční politice. In: Kořan, Michal – Ditrych, Ondřej eds., *Česká zahraniční politika v roce 2011. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 243–251.
- Fürst, Rudolf (2013). Dálný východ v české zahraniční politice. In: Kořan, Michal – Ditrych, Ondřej eds., *Česká zahraniční politika v roce 2012. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 214–223.
- Hrabálek, Martin (2007). Prezident jako aktér zahraniční politiky. In: Kořan, Michal – Hrabálek, Martin eds., *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces* (Brno: Masarykova univerzita), s. 31–41.
- iDnes (2001). *Pilip s Bubeníkem dorazili do Prahy*. 6. 2. 2001 (http://zpravy.idnes.cz/pilip-s-bubenikem-dorazili-do-prahy-d6d/zahranicni.aspx?c=A010206_074957_zahranicni_zem, 19. 3. 2015).
- Juchelka, Jan (2009). Předávání cen MDVV 2008 – KLDL, ZÚ Pchjongjang. *MDVV – Lidice*. 16. 1. 2009 (<http://www.mdvv-lidice.cz/archiv/36/ceny/clanek38/>, 28. 3. 2015).
- Juchelka, Jan (2010). Předávání cen MDVV 2009 – KLDL, ZÚ Pchjongjang. *MDVV – Lidice*. 23. 4. 2010 (<http://www.mdvv-lidice.cz/archiv/37/ceny/clanek89/>, 28. 3. 2015).
- Kořan, Michal (2012). Politický kontext a tvorba české zahraniční politiky v roce 2011. In: Kořan, Michal – Ditrych, Ondřej eds., *Česká zahraniční politika v roce 2011. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 15–39.
- Kundra, Ondřej (2004). Severokorejské otrokyně v Žebráku. *Respekt*. 27. 3. 2004 (<http://respekt.ihned.cz/c1-36213070-severokorejske-otrokyne-v-zebraku>, 28. 3. 2015).

MDVV – Lidice (2015). *Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice* (<http://www.mdvv-lidice.cz/>, 28. 3. 2015).

Mikoláš, Robert – Malínská, Eliška – Sedláčková, Veronika (2015). V sídle KSČM je výstava oslavující někdejšího diktátora KLCDR Kim Čong-ila. *Český rozhlas*. 11. 2. 2015 (http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/v-sidle-kscm-je-vystava-oslavujici-nekdejsiho-diktatora-klcdr-kim-congila--1454590, 25. 3. 2015).

Ministerstvo obrany (2015). *Působnost a činnost* (<http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=5131>, 18. 2. 2015).

Moravcová, Šárka (2012). Multilaterální rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal – Ditrych, Ondřej eds., *Česká zahraniční politika v roce 2011. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 267–283.

Moravcová, Šárka (2013). Multilaterální rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal – Ditrych, Ondřej eds., *Česká zahraniční politika v roce 2012. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 235–250.

MZV (2000a). *Zahraniční politika České republiky – data 06/2000* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, archivně – dokumentační odbor).

MZV (2000b). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od července 1998 do prosince 1999* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).

MZV (2001). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2000 do prosince 2000* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).

MZV (2003a). *Prohlášení MZV ČR k odstoupení KLCDR od Smlouvy o nešíření jaderných zbraní* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/archiv_prohlaseni_a_stanovisek/archiv_2003/x2003_01_13_odstoupeni_k_klcdr_od_nesireni_jadernych_zbrani.html, 1. 3. 2015).

MZV (2003b). *Zahraniční politika České republiky – data 07-08/2003* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, archivně – dokumentační odbor).

MZV (2003c). *Zahraniční politika České republiky – data 09/2003* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, archivně – dokumentační odbor).

- MZV (2004a). *Zahraniční politika České republiky – data 03/2004* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, archivně – dokumentační odbor).
- MZV (2004b). *Zahraniční politika České republiky – data 04/2004* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, archivně – dokumentační odbor).
- MZV (2004c). *Zahraniční politika České republiky – data 05/2004* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, archivně – dokumentační odbor).
- MZV (2004d). *Zahraniční politika České republiky – data 06/2004* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, archivně – dokumentační odbor).
- MZV (2004e). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2003 do prosince 2003* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).
- MZV (2005a). *Zahraniční politika České republiky – data 05/2005* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2005b). *Zahraniční politika České republiky – data 09/2005* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2005c). *Zahraniční politika České republiky – data 10/2005* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2005d). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2004 do prosince 2004* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).
- MZV (2006a). *Zahraniční politika České republiky – data 09/2006* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2006b). *Zahraniční politika České republiky – data 10/2006* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2006c). *Zahraniční politika České republiky – data 11/2006* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2006d). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2005 do prosince 2005* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).
- MZV (2007a). *Zahraniční politika České republiky – data 01/2007* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).

- MZV (2007b). *Zahraniční politika České republiky – data 04/2007* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2007c). *Zahraniční politika České republiky – data 10/2007* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).
- MZV (2007d). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2006 do prosince 2006* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).
- MZV (2008). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2007 do prosince 2007* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).
- MZV (2009a). *Druhý ročník semináře pro ekonomické experty z KLCDR proběhl, 22. 6. 2009* ([http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/akce_zu/pyongyang-publish-cz-obchod_a_ekonomika-druhy_rocnik_seminaru_pro_ekonomicke\\$1325.html?action=setMonth&year=2010&month=3&day=1](http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/akce_zu/pyongyang-publish-cz-obchod_a_ekonomika-druhy_rocnik_seminaru_pro_ekonomicke$1325.html?action=setMonth&year=2010&month=3&day=1), 18. 3. 2015).
- MZV (2009b). *Prohlášení ministra zahraničních věcí Jana Kohouta k jadernému testu KLCDR, 25. 5. 2009* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/x2009_05_25_prohlaseni_mzv_jaderny_test_kldr.html, 3. 3. 2015).
- MZV (2009c). *Vztahy bývalého Československa a Korejské republiky, 25. 4. 2009* (http://www.mzv.cz/seoul/cz/vzajemne_vztahy/historicke_kontakty/vztahy_byvaleho_ceskoslovenska_a.html, 20. 4. 2015).
- MZV (2009d). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2008 do prosince 2008* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).
- MZV (2010a). *Film Tobruk promítán na 12. Mezinárodním filmovém festivalu v Pchjongjangu, 15. 10. 2010* (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/kultura/film_tobruk_promitan_na_12_filmovem.html, 28. 3. 2015).
- MZV (2010b). *Film Vratné lahve uspěl na filmovém festivalu v KLCDR* (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/kultura/index.html, 28. 3. 2015).

MZV (2010c). *Jaderné zbraně*. 19. 5. 2010 (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/cr_a_odzbrojeni/zbrane_hromadneho_niceni/jadern_e_zbrane/index.html, 1. 3. 2015).

MZV (2010d). *Setkání se studenty katedry bohemistiky v Pchjongjangu*. 14. 12. 2010 (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/skolstvi_a_vzdelani/setkani_se_studenty_katedry_bohemistiky.html, 28. 3. 2015).

MZV (2010e). *Tematické priority zahraniční politiky ČR v oblasti lidských práv* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/podpora_lp_a_demokracie/ceska_republika_a_lidska_prava/tematicke_priority_zahranicni_politiky.html, 14. 2. 2015).

MZV (2011a). *Česká delegace Taekwondo ITF se úspěšně prosadila na MS 2011 v Pchjongjangu*. 13. 9. 2011 (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/skolstvi_a_vzdelani/ceska_delegace_taekwondo_itf_se_uspesne.html, 28. 3. 2015).

MZV (2011b). *České studentky se účastnily kurzu korejštiny – 2011*. 30. 8. 2011 (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/skolstvi_a_vzdelani/ceske_studentky_se_ucastnili_kurzu.html, 28. 3. 2015).

MZV (2011c). *Koncepce zahraniční politiky České republiky* (http://www.mzv.cz/file/675937/koncepce_zahranicni_politiky_2011_cz.pdf, 11. 2. 2015).

MZV (2011d). *Podepsání Akčního plánu 2011-2013 mezi MZV ČR a MZV KLDK*. 30. 5. 2011 (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/podepsani_akcniho_planu_2011_2013_mezi.html, 28. 2. 2015).

MZV (2011e). *Slavnostní zahájení série výstav Krásy a tajemství České republiky*. 23. 9. 2011 (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/kultura/slavnostni_zahajeni_serie_vystav_krasy_a.html, 28. 3. 2015).

MZV (2011f). *Zpráva o zahraniční politice České republiky za období od ledna 2010 do prosince 2010* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR v edičním oddělení ÚMV).

MZV (2012). *PRAHA – Pohlášení k vypuštění severokorejské rakety*. 13. 12. 2012 (http://www.mzv.cz/seoul/cz/zpravy_a_udalosti/praha_prohlaseni_k_vypusteni.html, 3. 3. 2015).

MZV (2013). *Zahraniční politika České republiky – data 07-09/2013* (Praha: Ministerstvo zahraničních věcí, odbor administrativy a zpracování informací).

MZV (2014). *RLP26: KLDR musí zastavit pošlapávání lidských práv, vyzvala ČR*. 18. 6. 2014 (http://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/rlp26_kldr_musi_zastavit_poslapavani.html, 3. 3. 2015).

MZV (2015a). *Aktivní, čitelná a s vlastním názorem – ČR završila členství v Radě pro lidská práva* (http://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/aktivni_citelna_a_s_vlastnim_nazorem_cr.html, 12. 2. 2015).

MZV (2015b). *Korejská lidově demokratická republika – Ekonomická charakteristika země* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/korejska_lidove_demokraticka_republika/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html, 10. 3. 2015).

MZV (2015c). *Korejská lidově demokratická republika – Finanční a daňový sektor* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/korejska_lidove_demokraticka_republika/ekonomika/financni_a_danovy_sektor.html, 10. 3. 2015).

MZV (2015d). *Korejská lidově demokratická republika – Investiční klima* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/korejska_lidove_demokraticka_republika/ekonomika/investicni_klima.html, 18. 3. 2015).

MZV (2015e). *Korejská lidově demokratická republika – Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/korejska_lidove_demokraticka_republika/ekonomika/obchodni_a_ekonomicka_spoluprace_s_cr.html, 10. 3. 2015).

MZV (2015f). *Korejská lidově demokratická republika – Zahraničně-politická orientace* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/korejska_lidove_demokraticka_republika/politika/zahranicne_politicka_orientace.html, 12. 3. 2015).

MZV (2015g). *Korejská lidově demokratická republika – Zahraniční obchod země* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/korejska_lidove_demokraticka_republika/ekonomika/zahranicni_obchod_zeme.html, 12. 3. 2015).

- MZV (2015h). *Korejská lidově demokratická republika – Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/korejska_lidove_demokraticka_republika/ekonomika/zakladni_podminky_pro_uplatneni_ceskeho.html, 13. 3. 2015).
- MZV (2015ch). *Lidská práva v zahraniční politice České republiky* (<http://www.mzv.cz/file/72948/LidskaPravaVZahranicniPoliticeCR.pdf>, 12. 2. 2015).
- MZV (2015i). *Rada OSN pro lidská práva* (http://www.mzv.cz/mission.geneva/cz/lidska_prava/rada_osn_pro_lidska_prava/index.html, 12. 2. 2015).
- MZV (2015j). *Transformační politika* (http://www.mzv.cz/file/72930/Transformacni_Politika.pdf, 11. 2. 2015).
- MZV (2015k). *Velvyslanectví České republiky v Pchjongjangu – kultura, školství a věda* (http://www.mzv.cz/pyongyang/cz/kultura_skolstvi_a_veda/index.html, 28. 2. 2015).
- MZV (2015l). *Zastupitelský úřad v Pchjongjangu* (http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/vyrocní_zpravy_a_dokumenty/poskytnute_informace/zastupitelsky_urad_v_pchjongjangu.html, 20. 2. 2015).
- NCNK (2014). *DPRK Diplomatic Relations* (<http://www.ncnk.org/resources/briefing-papers/all-briefing-papers/dprk-diplomatic-relations>, 20. 3. 2015).
- Müller, David (2007). Legislativní rámec tvorby české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal – Hrabálek, Martin eds., *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces* (Brno: Masarykova univerzita), s. 23–30.
- Rambousková, Michaela (2014). Hradecká firma prorazila na severokorejský trh. S vybavením pro pivovar. *iDnes.cz*. 30. 5. 2014 (http://hradec.idnes.cz/firma-z-hradce-kralove-dodala-pivovar-do-kldr-f3a-/hradeczpravy.aspx?c=A140524_2067518_hradec-zpravy_tuu, 17. 3. 2015).
- Revue Politika (2006). *Severokorejský jaderný pokus a bezpečnost ČR* 4 (9).
- Střítecký, Vít (2010). Bezpečnostní rozměr české zahraniční politiky. In: Kořan, Michal a kol., *Česká zahraniční politika v roce 2009. Analýza ÚMV* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů), s. 91–107.

- Špitálníková, Nina (2013). *Propaganda v KLDR: funkce, metody a vývoj* (Jekatěrinburg: Beth-Or).
- The Heritage Foundation (2015a). *Index of Economic Freedom 2015 – Country Rankings* (<http://www.heritage.org/index/ranking>, 17. 3. 2015).
- The Heritage Foundation (2015b). *Index of Economic Freedom 2015 – North Korea* (<http://www.heritage.org/index/country/northkorea>, 17. 3. 2015).
- Vítejte v KLDR (2015a). *O filmu* (<http://www.vitejtekldr.cz/cs/o-filmu.html>, 28. 3. 2015).
- Vítejte v KLDR (2015b). *Rozhovor s režisérkou* (<http://www.vitejtekldr.cz/cs/rozhovor-s-reziserkou.html>, 28. 3. 2015).
- Waisová, Šárka (2011). *Tíha volby. Česká zahraniční politika mezi principy a zájmy* (Praha: Ústav mezinárodních vztahů).
- Willetts, Peter (2001). Transnational actors and international organizations in global politics. In: Baylis, John – Smith, Steve eds., *The Globalisation of World Politics. An introduction to international relations* (New York: Oxford University Press), s. 356–383.
- Zelinka, Petr (2007). Parlament jako aktér zahraniční politiky České republiky. In: Kořan, Michal – Hrabálek, Martin eds., *Česká zahraniční politika: aktéři, struktura, proces* (Brno: Masarykova univerzita), s. 119–136.

8 Resumé

Main target of this bachelor thesis is to analyze foreign policy of the Czech republic toward undemocratic states. Undemocratic state that I deal with is the Democratic People's republic of Korea. This thesis is divided into two parts. The first part is about theory of foreign policy. I deal with participants, targets and instruments of foreign policy. In this part I also mention priorities of Czech foreign policy and participation of the Czech republic at human right platforms. In the second part I analyze three segments of cooperation between the Czech republic and the Democratic People's republic of Korea. The first segment of cooperation is political cooperation. In this part I deal with meetings of representatives of both countries and I also mention attitude of the Czech republic to North Korean nuclear program. The second chapter of practical part is about economic cooperation. In this part I deal with economic situation in North Korea and also with business opportunities for foreign investors. Economic cooperation between the Czech republic and DPRK is affected by North Korea's debt to Czech republic and also by unfavorable geographic distance and North Korean regime, that is closed and unfriendly. The last part deals with cultural cooperation. This kind of cooperation is the most developed. Main participant in this relations is Czech Embassy in Pchjongjang. Representatives of Embassy acquaint public in DPRK with Czech culture through cultural events, like exhibitons or film screenings.

Investigated question of this bachelor thesis is if the Czech republic is active in its foreign policy toward undemocratic state. Based on my findings, in case of DPRK, this investigated question was confirmed.